

Skulder hos Kronofogden och spel om pengar

Enkät- och intervjustudie 2020

Innehåll

ENKÄTUNDERSÖKNING

Resultat i korthet	4
Om undersökningen	6
Om respondenterna	8
Resultat – om skulder	14
Resultat – om spelande	24
Ditt spelande	27
Konsekvenser	40

Bilaga 1 Enkät

Bilaga 2 Intervjuguide

INTERVJUSTUDIE

Om undersökningen	49
Resultat intervjuer	51
Orsaker och verkan	53
Spelformer och hjälpmedel	58
Stöd vid skuldsättning	65
Förebyggande åtgärder	77

Enkätundersökning

Resultat i korthet

Om skulder - avser svarande med skulder hos Kronofogden

- Låg eller minskad inkomst är den vanligaste orsaken till skuldsättningen hos Kronofogden.

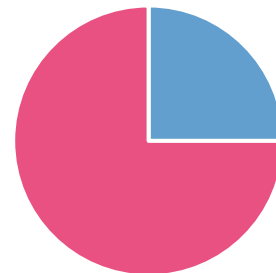

- Mer än varannan har tagit lån för att klara de löpande utgifterna.

- Nio av tio uppger att skulderna påverkar livskvaliteten negativt.

- Cirka en av fyra har beviljats lån/kredit utan noggrann kreditprövning alternativt valt en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning.

- Tre av fyra skäms över att prata om sin privatekonomi med andra.

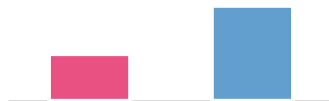
Resultat i korthet

Om spelande - avser enbart svarande som har skulder hos Kronofogden på grund av spelberoende och/eller har spelat om pengar de senaste tolv månaderna

- Lotter, nummerspel och casinospel online är det som flest spelar.

Det är också dessa spel flest förlorar pengar på.

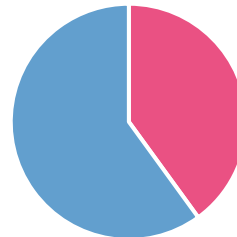
- Fyra procent uppger att spelberoende är orsaken till skuldsättning.

- En av tre har spelat för mer än de haft råd att förlora.

- Tre av tio uppger att spelandet om pengar försämrar livskvaliteten.

- Två av fem har spelat för att vinna tillbaka det de förlorat.

Om undersökningen – enkät

Bakgrund och syfte

Undersökningen har genomförts på uppdrag av Kronofogden och handlar om varför människor får skulder hos Kronofogden samt hur man påverkas av att leva med skulder. Särskilt fokus ligger på spelrelaterade skulder.

Syftet är att få nya kunskaper och insikter, som i förlängningen kan bidra till att förbättra Kronofogdens och andras arbete med att förebygga betalningsproblem och mildra konsekvenserna av överskuldssättning.

Genomförande

Undersökningen har genomförts under hösten 2020 av Institutet för kvalitetsindikatorer (Indikator).

Målgrupp och urval

Målgruppen för undersökningen är personer med skulder hos Kronofogden, som är 18 år eller äldre. Ett slumpmässigt urval har dragits ur populationen personer med skulder hos Kronofogden.

Metod

Datainsamlingen genomfördes med en webbenkät till vilken respondenterna fick en inbjudan att delta via post. På inbjudan fanns information om undersökningens syfte, respondentens betydelse för undersökningen, frivillighet att delta samt länk och inloggningsuppgifter. Det informerades också om att ifall respondenten inte svarar inom de närmsta dagarna kommer de få en sms-påminnelse. Samt hur respondenten meddelar att hen inte vill delta. Två sms-påminnelser skickades ut under fältperioden. Svarsfrekvensen var 16,9 procent (9 936 utskickade enkäter, 394 bortfall, 1 614 besvarade).

Tabellen visar några exempel på felmarginalens storlek vid olika procentskattningar och gruppstorlekar. Tabellen visar att ju fler svar desto mer precisa skattningar närmare proportionen i populationen.

Gruppstorlek	Procentskattningar		
	50 procent	10 procent	6 procent
100	±9,8	±5,9	±4,7
400	±4,9	±2,9	±2,3
1000	±3,1	±1,9	±1,5

Om undersökningen – enkät

Enkät

Frågeformuläret är framtaget av Kronofogden i samarbete med Indikator och omfattade 44 frågor varav en öppen fråga och fem bakgrundsfrågor.

Formuläret är indelat i sex frågeområden

- Om dina skulder
- Lån
- Ditt förhållningssätt
- Ditt spelande
- Finansiering
- Konsekvenser

Till respondenter med spelande som orsak till skuldsättning ställdes frågan om respondenten ville delta i en intervju för att prata om de egna erfarenheterna.

Webbenkäten finns som bilaga till rapporten.

Analys

Data har analyserats på övergripande nivå och för jämförelser mellan analysgrupper.

Resultatet har viktats på kön och ålder för att bättre spegla den verkliga fördelningen bland personer med skulder hos Kronofogden.

Rapporten

Resultaten presenteras med diagram och text på övergripande nivå samt nedbrutet per analysgrupp kön och ålder där analysen visat på signifikanta skillnader och mönster. Det är resultat från frågor med fasta svarsalternativ som presenteras i rapporten. Frågan med öppet svar redovisas separat i Excel format. Värden baserade på färre än 30 svar redovisas inte.

Rapporten inleds med resultat för webbenkäten och därefter presenteras resultatet för djupintervjuerna.

Om respondenterna

	Andel%	Antal
Kön		
Kvinnor	46%	742
Män	54%	872
Total		1614
Åldersgrupper		
18-29	10%	154
30-44	27%	430
45-64	48%	779
65+	16%	251
Total		1614
Vilken är din högsta genomförda utbildningsnivå?		
Ingen avslutad utbildning	7%	113
Grundskola eller motsvarande (folk-/realskola, komvux-grund)	24%	393
Gymnasium eller motsvarande (KY, folkhögskola)	51%	828
Universitet/högskola	15%	239
Vill ej uppge	3%	41
Total		1614

Om respondenterna

	Andel%	Antal
Vilken är din huvudsakliga sysselsättning just nu?		
Förvärvsarbetande/Anställd	42%	684
Egen företagare	4%	60
Studerande	4%	57
Pensionär (ålders-, avtals-, sjuk- och förtidspensionär)	24%	392
Tjänstledig eller föräldraledig	1%	22
Arbetssökande eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd	15%	246
Hemarbetande, sköter hushållet	1%	12
Annat	7%	111
Vill ej uppge	2%	30
<i>Total</i>		1614
Hur många vuxna personer (18 år eller äldre) inklusive dig själv ingår i ditt hushåll?		
1	56%	898
2	27%	438
3	6%	102
Fler än 3	3%	52
Vill ej uppge	8%	124
<i>Total</i>		1614

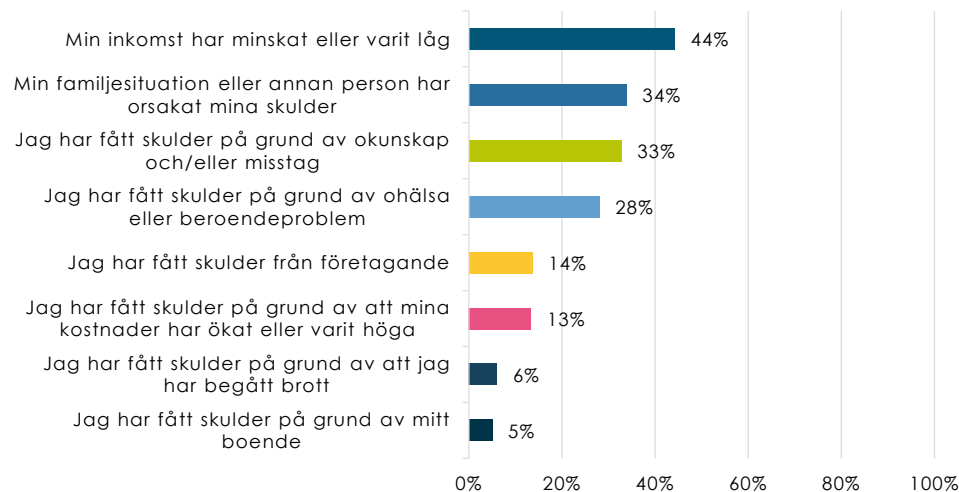
Om respondenterna

	Andel%	Antal
Vilken är den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension, studiemedel etc. räknas in)?		
100 000 eller mindre	19%	306
101 000 – 200 000	29%	467
201 000 – 300 000	20%	323
301 000 – 400 000	13%	205
401 000 – 500 000	5%	79
501 000 – 600 000	2%	39
601 000 – 700 000	2%	33
701 000 – 800 000	1%	17
801 000 – 900 000	0%	7
901 000 – 1 000 000	0%	6
1 001 000 – 1 100 000	0%	2
Mer än 1 100 000	0%	3
Vill ej uppge	8%	127
<i>Total</i>		<i>1614</i>

Om respondenterna

Beskriv orsaken till att du har skulder hos Kronofogden.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken till att du fick ekonomiska problem.

Antal svar: 1614

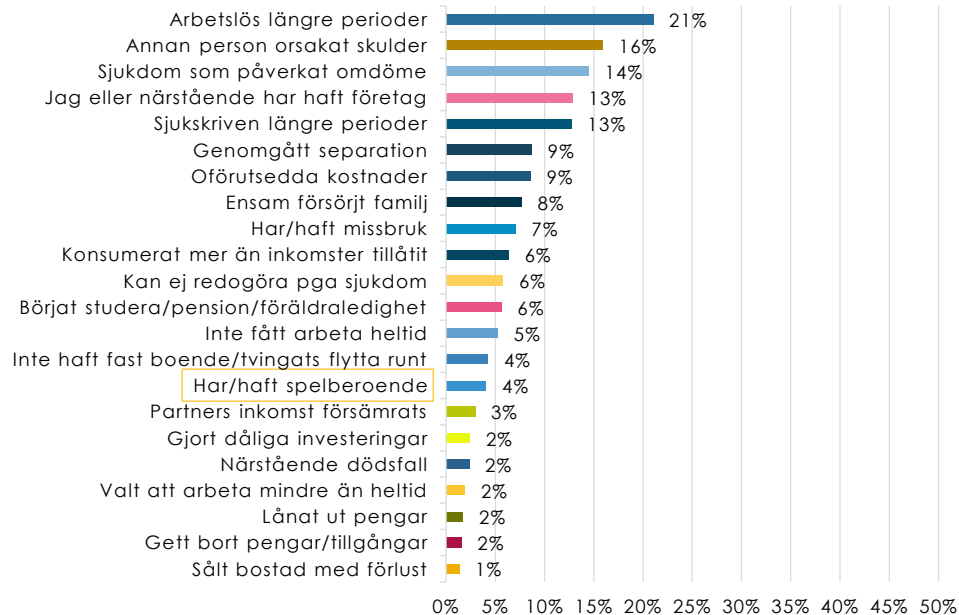
Orsak till skulder

- Den vanligaste orsaken till skulder hos Kronofogden är att inkomsten minskat eller varit låg.
- Därefter följer familjesituationen eller att annan person orsakat skulderna. Tätt följt av okunskap och/eller misstag, samt ohälsa eller beroendeproblem.

Om respondenterna

Du svarade: något alternativ på frågan ovan.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken.

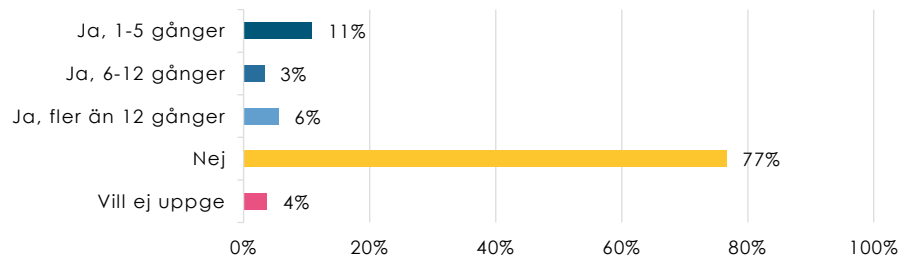
Antal svar: 1440

Orsak till skulder

- När respondenterna uppger mer specifika orsaker till skulder är det arbetslöshet i längre perioder som är den vanligaste orsaken.
- Därefter följer annan person som orsakat skulder, sjukdom som påverkat omdömet, företagande samt sjukskrivning i längre perioder.
- Fyra procent uppger att de har eller har haft spelberoende.

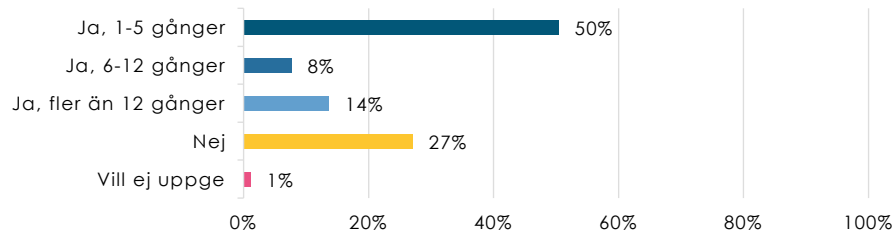
Om respondenterna

Har du spelat om pengar de senaste 12 månaderna?

Antal svar: 1614

Har du spelat om pengar den senaste månaden?

Antal svar: 317

En av fem har spelat om pengar de senaste tolv månaderna

- 20 procent med skulder hos Kronofogden uppger att de spelat om pengar de senaste tolv månaderna. Resultatet kan jämföras med Sveriges befolkning i stort, där närmare 60 procent har spelat om pengar senaste året. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/spelprevention/statistik/spelande/>
- Tre av fyra uppger att de inte spelat om pengar de senaste tolv månaderna.
- Sju av tio som uppger att de spelat om pengar de senaste tolv månaderna har också spelat om pengar den senaste månaden.

De som svarat att de spelat om pengar de senaste 12 månaderna har fått frågan.

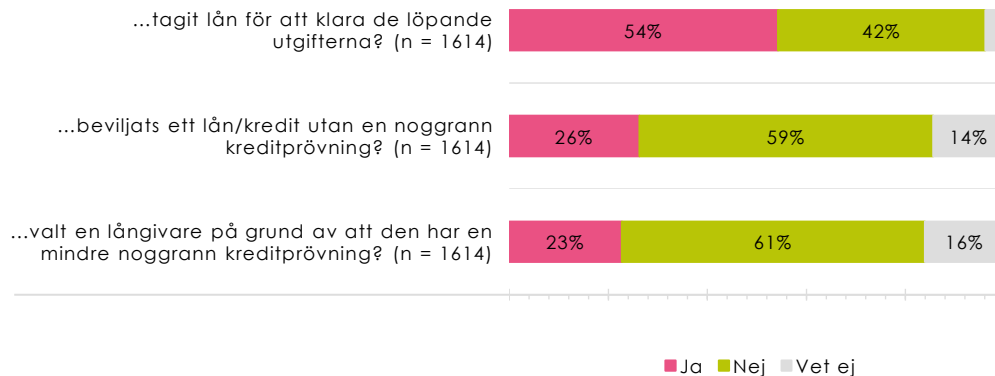
Resultat enkät - om skulder

I detta avsnitt presenteras resultatet för samtliga svarande – personer med skulder hos Kronofogden.

Mer än varannan har tagit lån för att klara löpande utgifter

Har du någon gång...

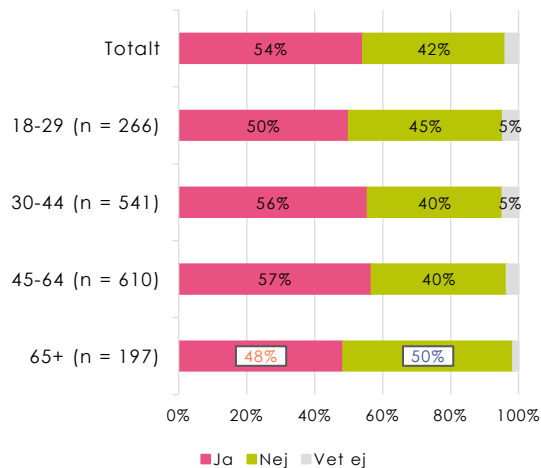

Viktigaste insikterna

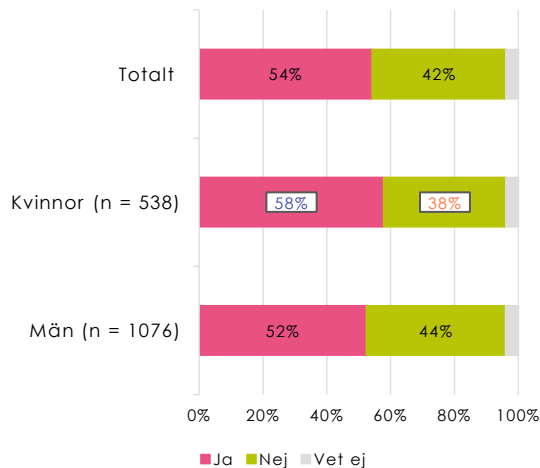
- Mer än varannan med skulder hos Kronofogden har någon gång tagit lån för att klara de löpande utgifterna.
- Cirka en av fyra har beviljats lån/kredit utan noggrann kreditprövning alternativt valt en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning.
- Det är vanligare bland yngre att välja en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning.

Jag har tagit lån för att klara de löpande utgifterna

Ålder

Kön

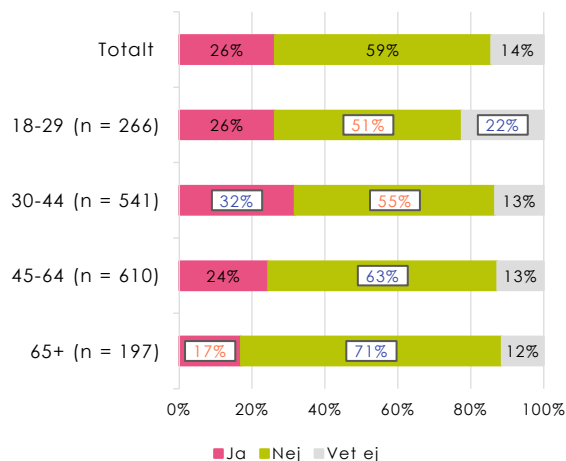
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

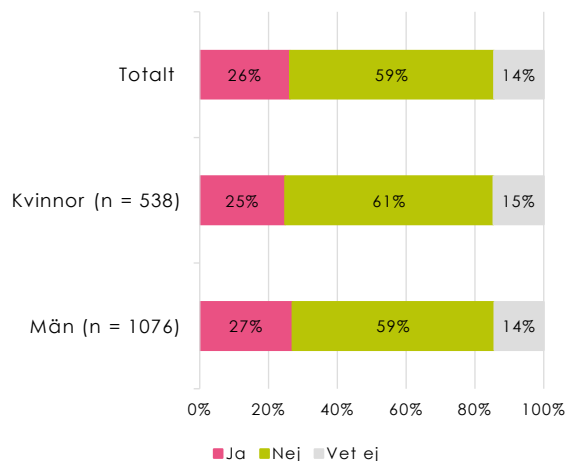
- Kvinnor har i något större utsträckning än män tagit lån för att klara de löpande utgifterna.
- Åldersgruppen 65 år eller äldre har i något lägre grad än övriga tagit lån för att klara de löpande utgifterna.

Jag har beviljats ett lån/kredit utan en noggrann kreditprövning

Ålder

Kön

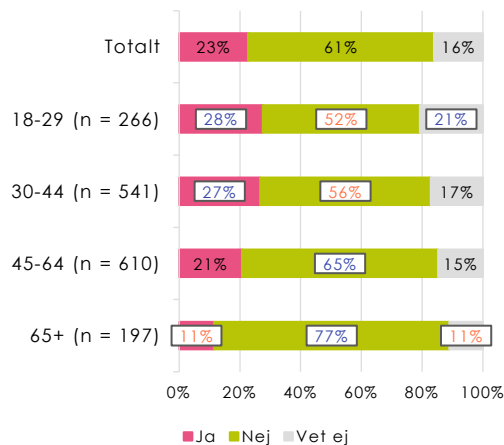
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

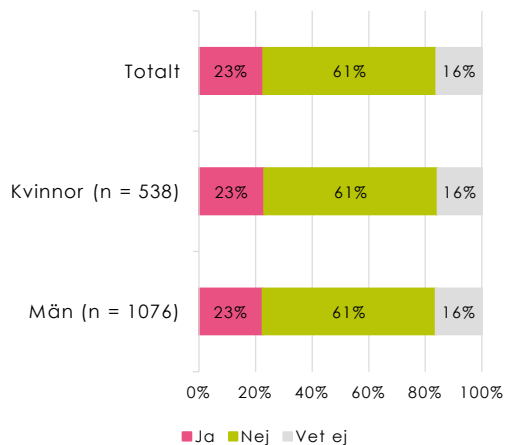
- Åldersgruppen 30–44 år har i högre grad än övriga beviljats ett lån/kredit utan en noggrann kreditprövning.
- De yngsta (18–29 år) är osäkra och har svarat "Vet ej" i högre grad än övriga.
- Det är inga större skillnader mellan kvinnor och män.

Jag har valt en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning

Ålder

Kön

Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

- De yngre har i större utsträckning än äldre valt en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning.
- De yngsta (18–29 år) är osäkra och har svarat "Vet ej" i större utsträckning än övriga.
- Det är inga större skillnader mellan kvinnor och män.

Livskvaliteten påverkas negativt av skulder hos Kronofogden

Hur väl stämmer följande påstående in på dig?

Jag oroar mig för min privatekonomi (n = 1585)

Jag skäms över att prata om min privatekonomi med andra (n = 1587)

Jag upplever att mina skulder påverkar min livskvalitet negativt (n = 1598)

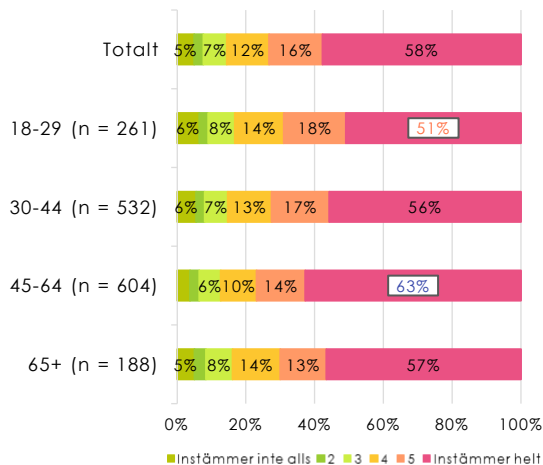

Viktigaste insikterna

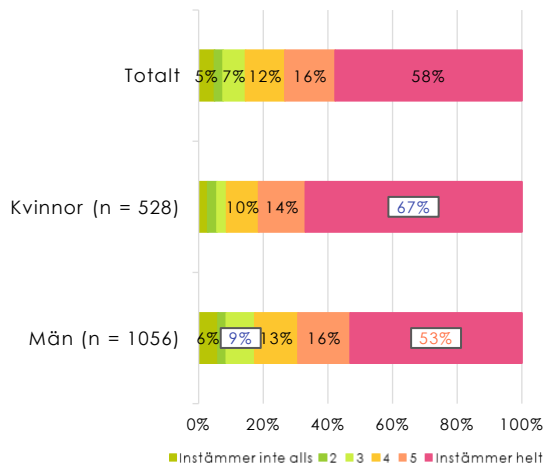
- Närmare nio av tio med skulder hos Kronofogden oroar sig för sin privatekonomi.
- Tre av fyra skäms över att prata om sin privatekonomi med andra.
- Nio av tio uppger att de upplever att skulderna påverkar livskvaliteten negativt.

Jag oroar mig för min privatekonomi

Ålder

Kön

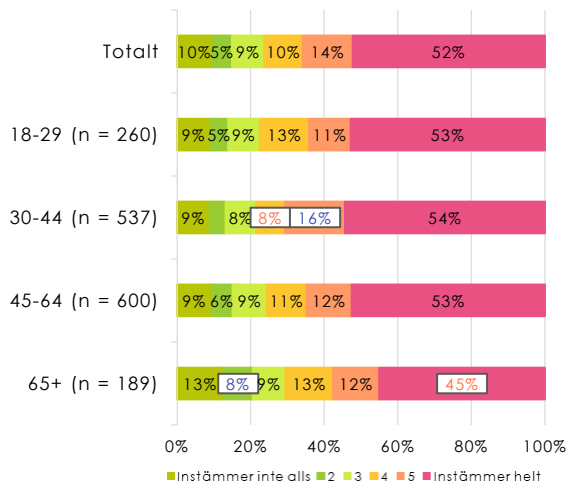
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

- Kvinnor oroar sig för sin ekonomi i högre grad än män.
- De yngsta (18–29 år) oroar sig för sin ekonomi i lägre grad än övriga åldersgrupper. Oron är som störst för åldersgruppen 45–64 år.

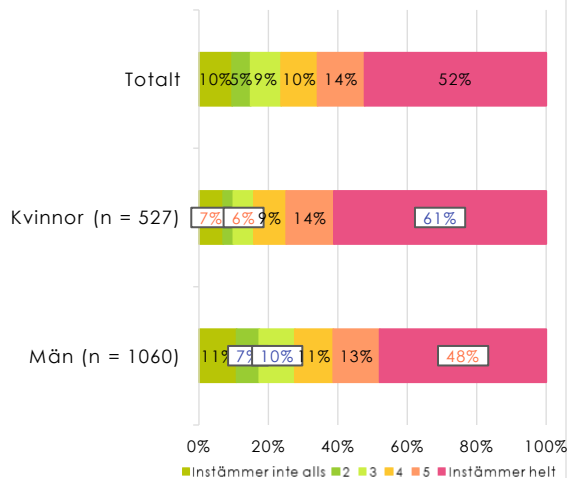
Jag skäms över att prata om min privatekonomi med andra

Ålder

Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Kön

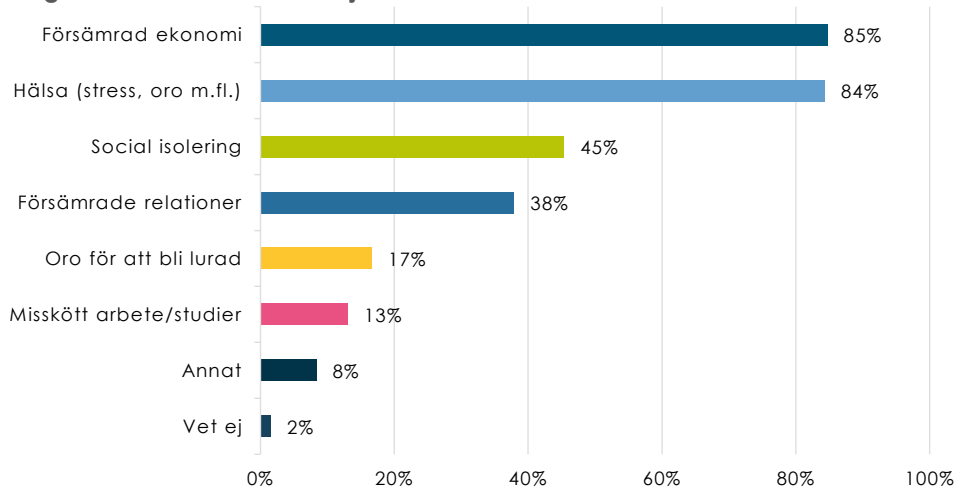

Viktigaste insikterna

- Kvinnor skäms i högre grad än män för att prata om sin privatekonomi med andra.
- De äldsta (65 år eller äldre) skäms i mindre utsträckning än övriga åldersgrupper.

Skulder ger försämrad ekonomi och hälsa

Negativa konsekvenser till följd av skulder

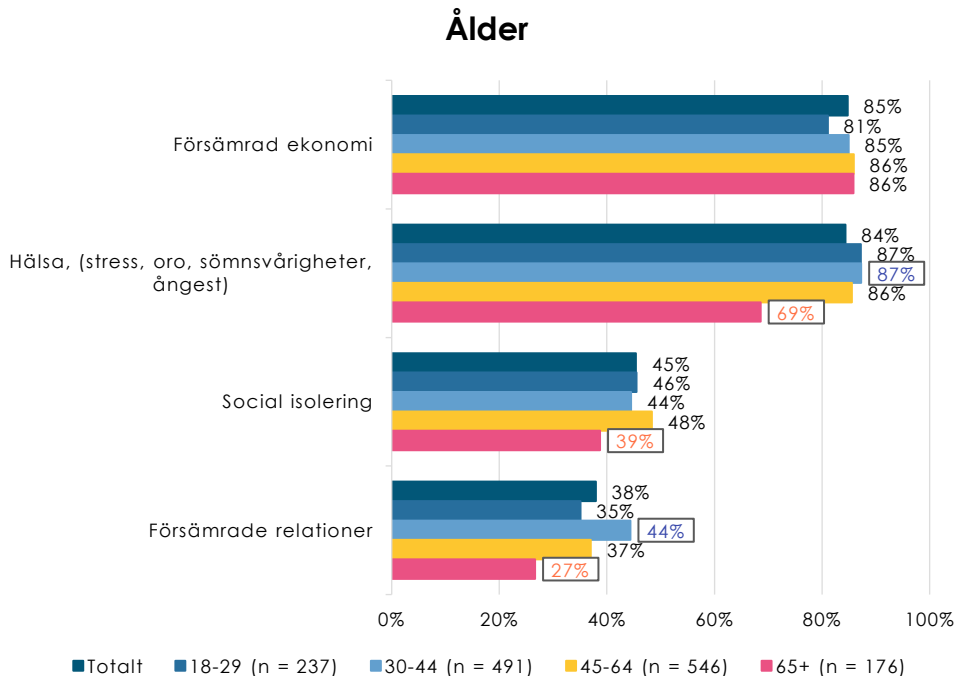
Antal svar: 1451

Viktigaste insikterna

- Skulder hos Kronofogden leder framförallt till försämrad ekonomi och hälsa.
- Social isolering och försämrade relationer är negativa konsekvenser för cirka fyra av tio.

Vilka är de negativa konsekvenserna till följd av dina skulder?

Vilka är de negativa konsekvenserna till följd av dina skulder?

Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

- Personer med skulder hos Kronofogden anger försämrade ekonomi som en negativ konsekvens oavsett ålder.
- Åldersgruppen 30–44 år anger de negativa konsekvenserna försämrade relationer och hälsa i högre grad än övriga.
- En lägre andel bland de äldsta (65 år eller äldre) anger social isolering som en negativ konsekvens än övriga. Detsamma gäller försämrade hälsa och försämrade relationer.

Resultat enkät - om spelande

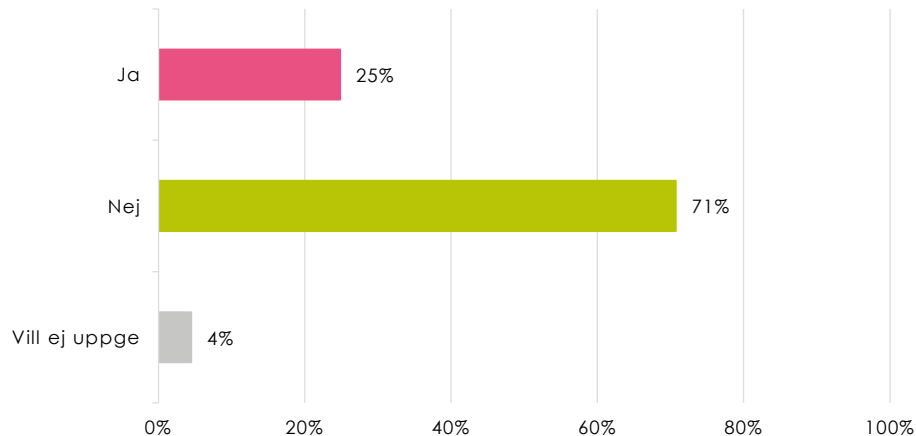
I detta avsnitt presenteras resultatet från svarande som uppgett att de har skulder hos Kronofogden på grund av spelande och/eller spelat om pengar de senaste tolv månaderna.

Om respondenterna

	Andel%	Antal
Kön		
Kvinnor	30%	100
Män	70%	229
Total		329
Åldersgrupper		
18-29	7%	22
30-44	26%	87
45-64	54%	179
65+	12%	41
Total		329

En av fyra får ekonomiska problem på grund av spelandet

Har ditt spelande orsakat några ekonomiska problem för dig under de senaste 12 månaderna?

Viktigaste insikten

- För en fjärdedel, som spelat om pengar de senaste tolv månaderna och/eller har skulder på grund av spelberoende, har spelandet orsakat ekonomiska problem under de senaste tolv månaderna. Det betyder att spelandet inte orsakat ekonomiska problem under det senaste året för en majoritet av respondenterna som presenteras i avsnittet.

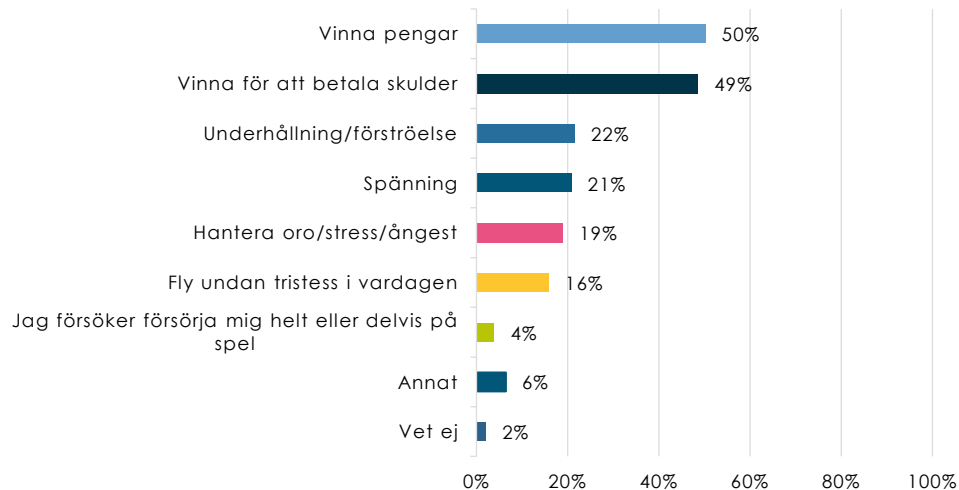
De som har skulder hos Kronofogden på grund av spelande och/eller spelat om pengar de senaste tolv månaderna har fått frågan.

Ditt spelande

Spelar om pengar för att vinna

Varför spelar du om pengar?

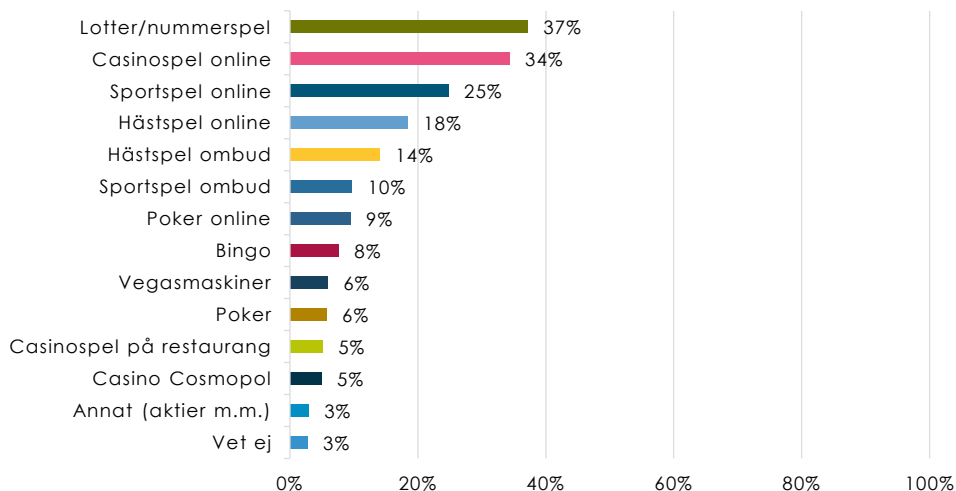

Viktigaste insikterna

- **Vinna pengar** och **vinna för att betala skulder** är de vanligaste orsakerna till varför respondenterna spelar om pengar.
- Det är endast ett fåtal som anger att de försöker försörja sig helt eller delvis på spel.

Flest spelar lotter/nummerspel och casinospel online

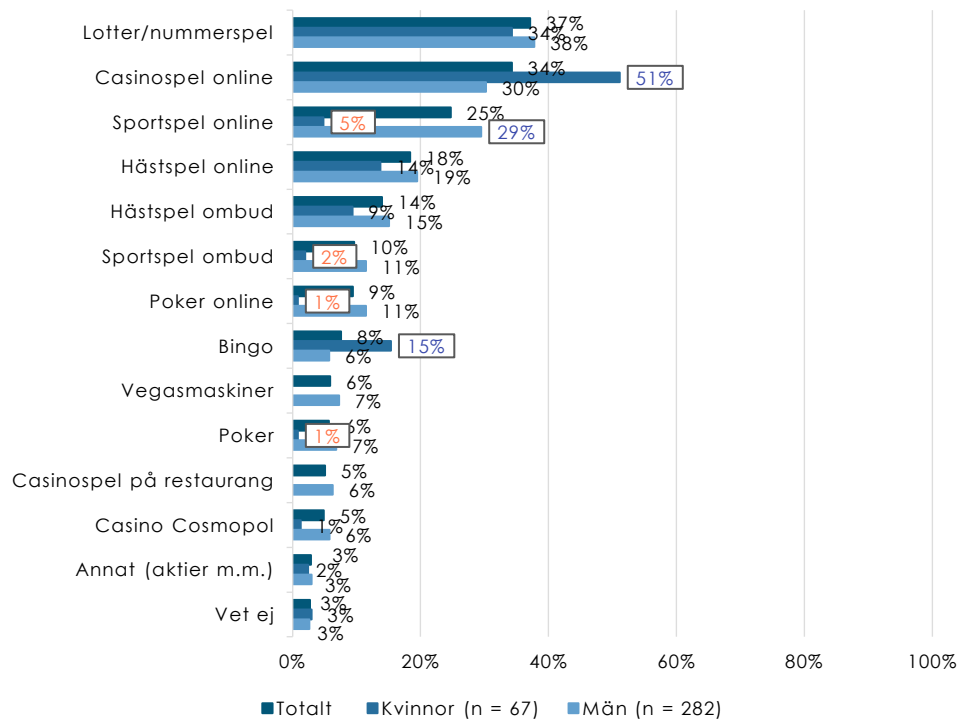
Vilken typ av spel brukar du spela?

Viktigaste insikterna

- Lotter/nummerspel och casinospel online är det som flest respondenter spelar.
- För respondenter som angivit spelberoende som orsak till sina skulder är casinospel online den vanligaste formen av spel (68 procent). Därefter följer sportspel online (36 procent). För gruppen är lotter/nummerspel den tredje vanligaste spelformen (19 procent).

Vilken typ av spel brukar du spela?

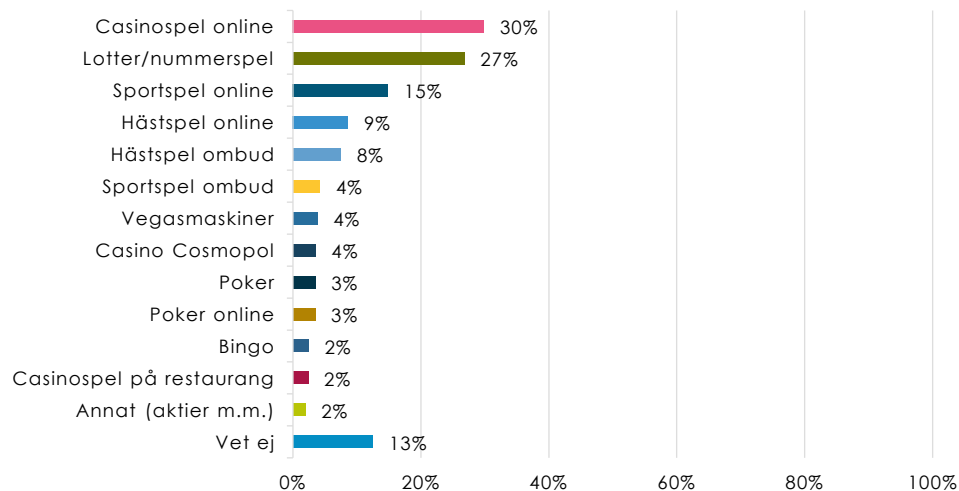

Viktigaste insikterna

- Kvinnor spelar casinospel online i större utsträckning än män. Det gäller också för bingo.
- Det är mer vanligt att män spelar sportspel online. Det är också en högre andel män som spelar sportspel hos ombud samt hästspel online och hos ombud.

Förlorar mest pengar på casinospel online och lotter/nummerspel

Vilken typ av spel har du förlorat mest pengar på?

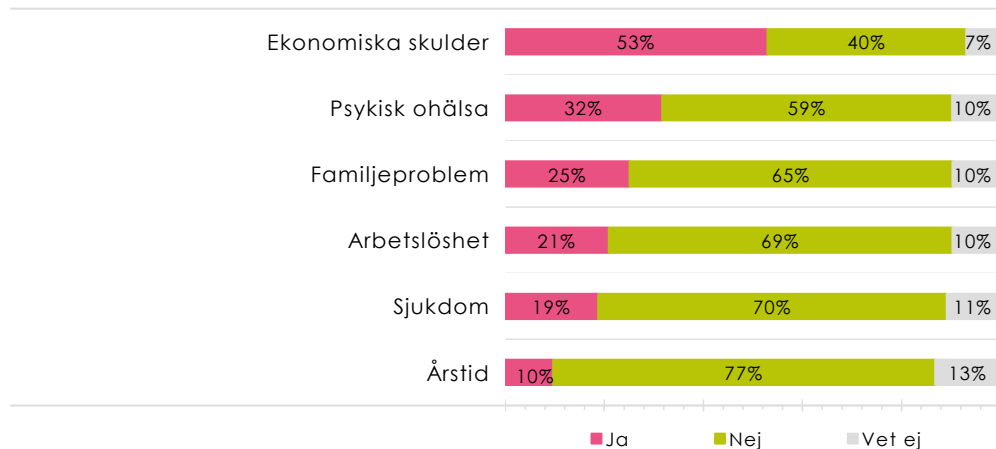

Viktigaste insikten

- De vanligaste formerna av spel, casinospel online och lotter/nummerspel, är också de spel respondenterna förlorat mest pengar på.

Ekonomiska skulder kan öka spelandet

Upplever du att något av följande ökar ditt spelande?

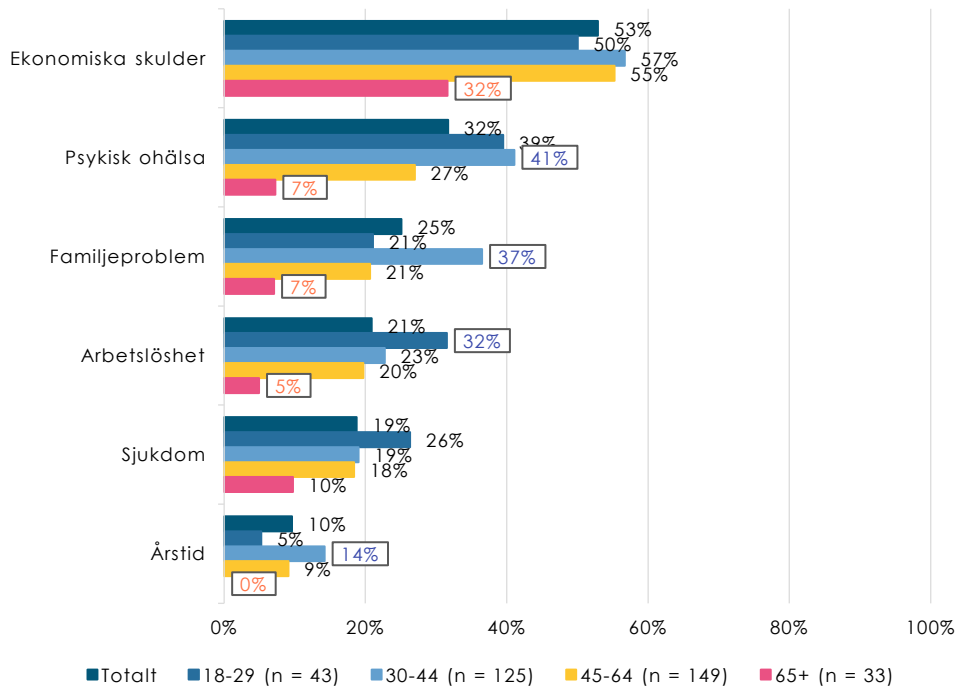

Viktigaste insikterna

- Ekonomiska skulder är det som flest upplever kan öka spelandet om pengar.
- Därefter följer psykisk ohälsa, samt familjeproblem, arbetslöshet och sjukdom.
- Det är respondenter som har uppgett att de har skulder hos Kronofogden på grund av spelande och/eller uppgett att de spelat om pengar de senaste tolv månaderna som svarat på frågan.

Upplever du att något av följande ökar ditt spelande?

Ålder

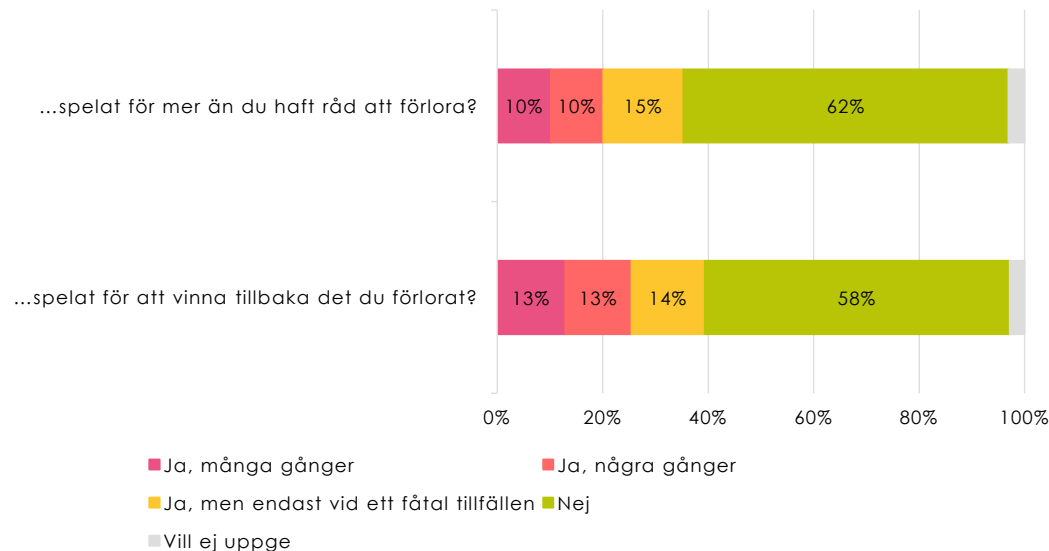
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

- Arbetslöshet ökar spelandet bland de yngsta (18–29 år) i högre grad än övriga. Även sjukdom påverkar de yngsta mer.
- Familjeproblem ökar spelandet bland gruppen 30–44 år i högre grad än övriga.
- Psykisk ohälsa ökar spelandet bland de yngre.
- Åldersgruppen 65 år eller äldre anger respektive påverkan i lägre grad än övriga.

Två av fem har spelat för att vinna tillbaka det de har förlorat

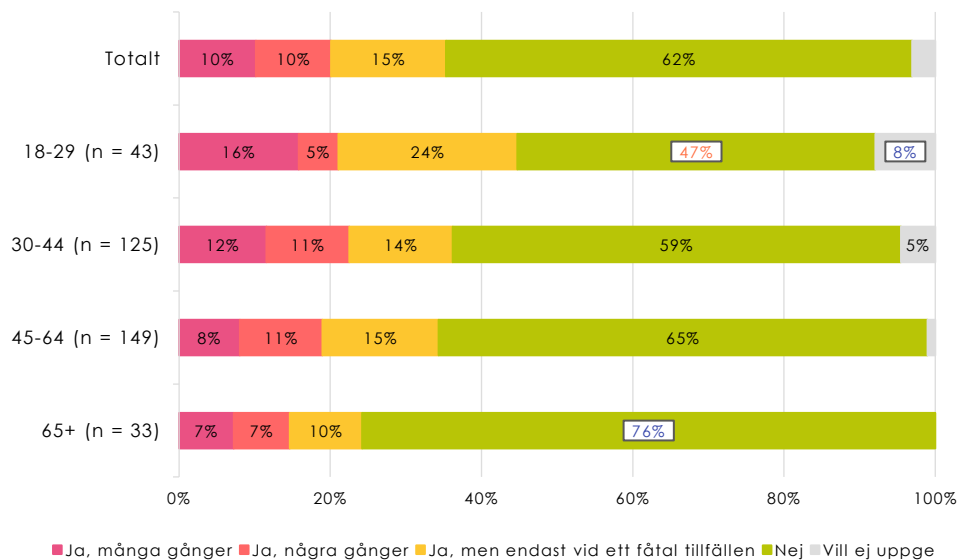
Har du under de senaste 12 månaderna...

Viktigaste insikterna

- En av tre har spelat för mer än de haft råd att förlora vid minst något tillfälle under det senaste året. Yngre oftare än äldre.
- En klar majoritet har inte spelat för mer än de har råd att förlora.
- Två av fem, som spelat om pengar och har skulder hos Kronofogden, uppger att de spelat för att vinna tillbaka det de förlorat vid minst något tillfälle under de senaste tolv månaderna.
- En klar majoritet har inte spelat för att vinna tillbaka det de har förlorat.

Har du spelat för mer än du haft råd att förlora?

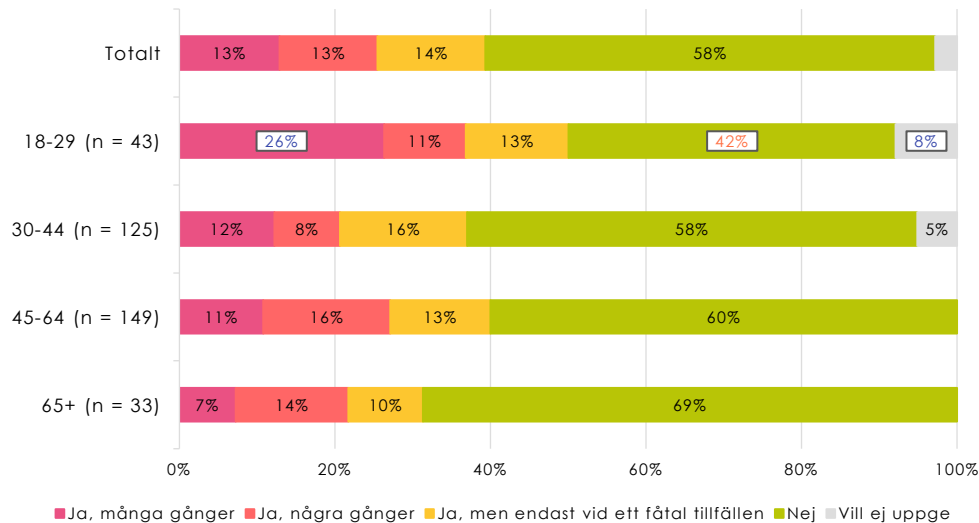

Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikten

- Att spela för mer än man har råd att förlora minskar med ökad ålder.

Har du spelat för att vinna tillbaka det du förlorat?

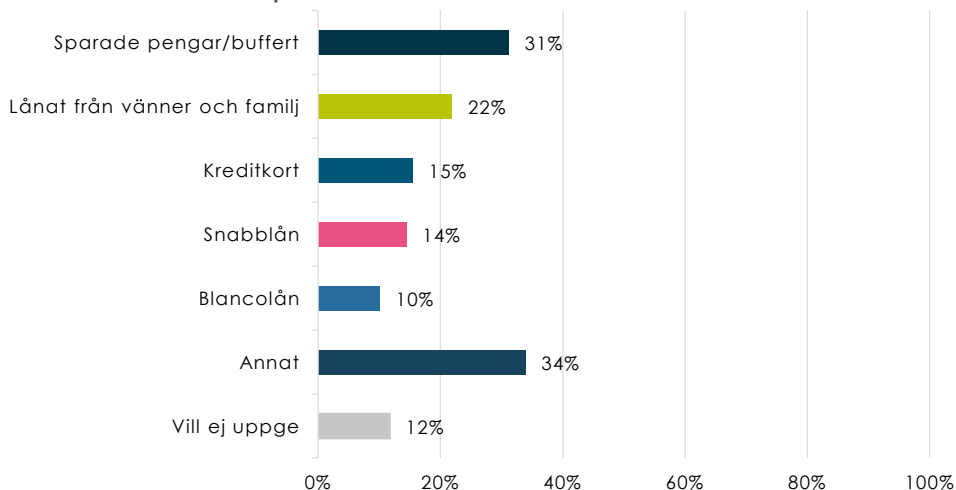
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

- De yngsta (18–29 år) har spelat för att vinna tillbaka det de förlorat många gånger i större utsträckning än övriga åldersgrupper.
- Bland de yngsta har varannan någon gång spelat för att vinna tillbaka det de förlorat.

Spelandet finansieras delvis med lånade pengar

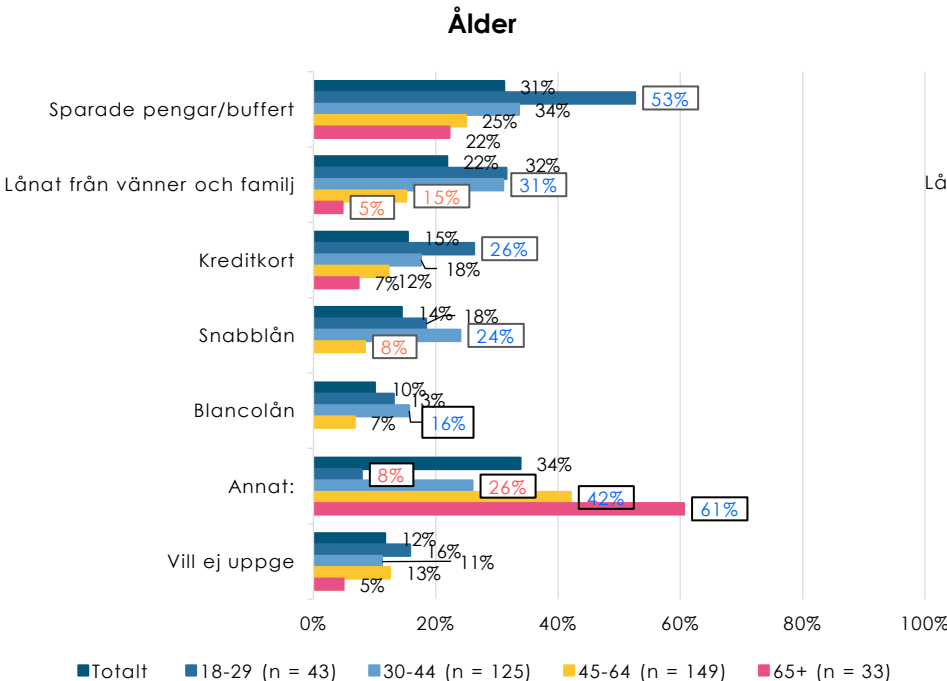
Hur finansierar du ditt spelande?

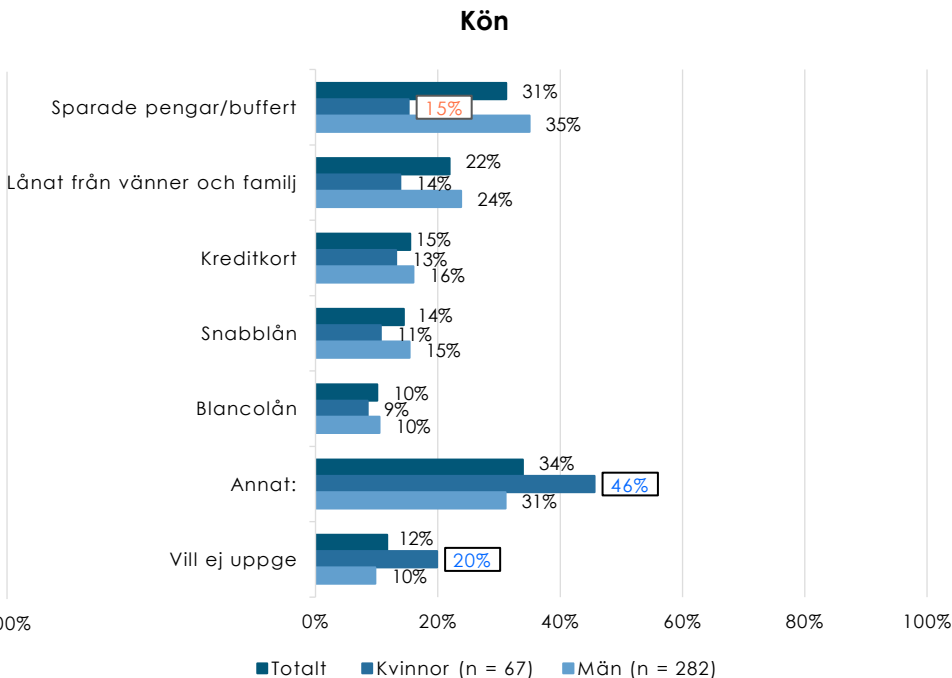
Viktigaste insikterna

- Spelandet finansieras framförallt med sparade pengar/buffert, följt av lånade pengar av vänner och familj.
- Det är många som angett att de finansierar spelandet på annat sätt. Exempel på annan finansiering är lön, sjukersättning och pension (öppet svar).
- Yngre finansierar spelandet med kreditkort, snabblån och blacolån i högre grad än äldre.
- Män använder lånade pengar för att finansiera sitt spelande i högre grad än kvinnor. Kvinnor finansierar på annat sätt och vill inte uppge i högre grad än män.
- Det är framförallt de yngre åldersgrupperna som finansierar spelandet med sparade pengar samt lånar av vänner och familj. Äldre anger istället svarsalternativet "annat".

Hur finansierar du ditt spelande?

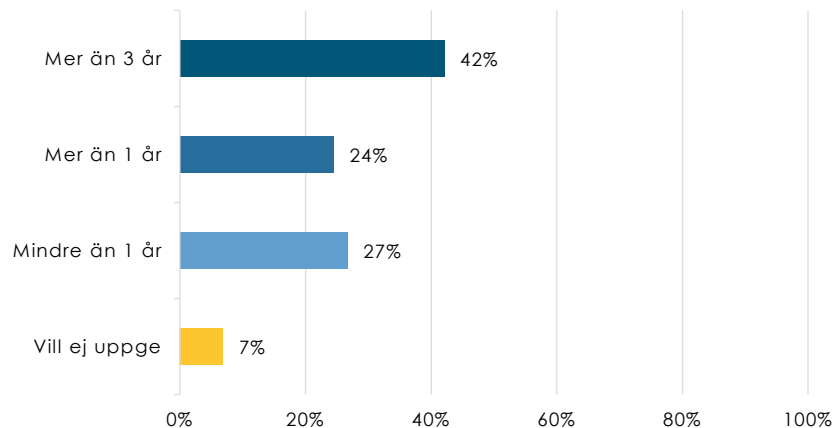

Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Spelande kan på kort tid leda till skuldsättning

Hur lång tid tog det innan du fick skulder hos Kronofogden på grund av ditt spelande?

Antal svar: 89

Viktigaste insikterna

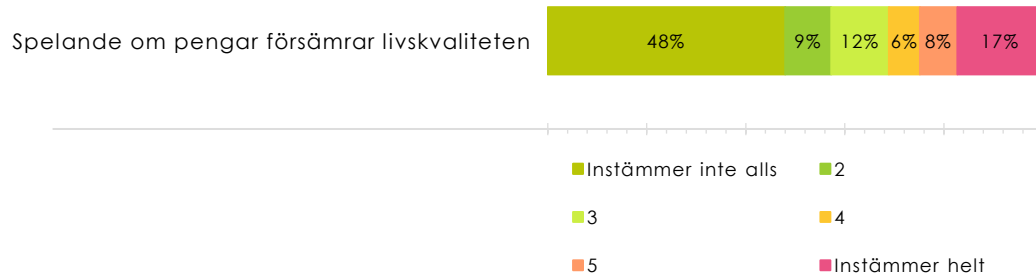
- För två av tre tog det mer än ett år innan de fick skulder hos Kronofogden på grund av sitt spelande.
- 27 procent fick skulder på grund av spelande inom ett år.

De som svarat att de har/haft ett spelberoende och har skulder hos Kronofogden på grund av spelande har fått frågan.

Konsekvenser

Tre av tio uppger att spelande om pengar försämrar livskvaliteten

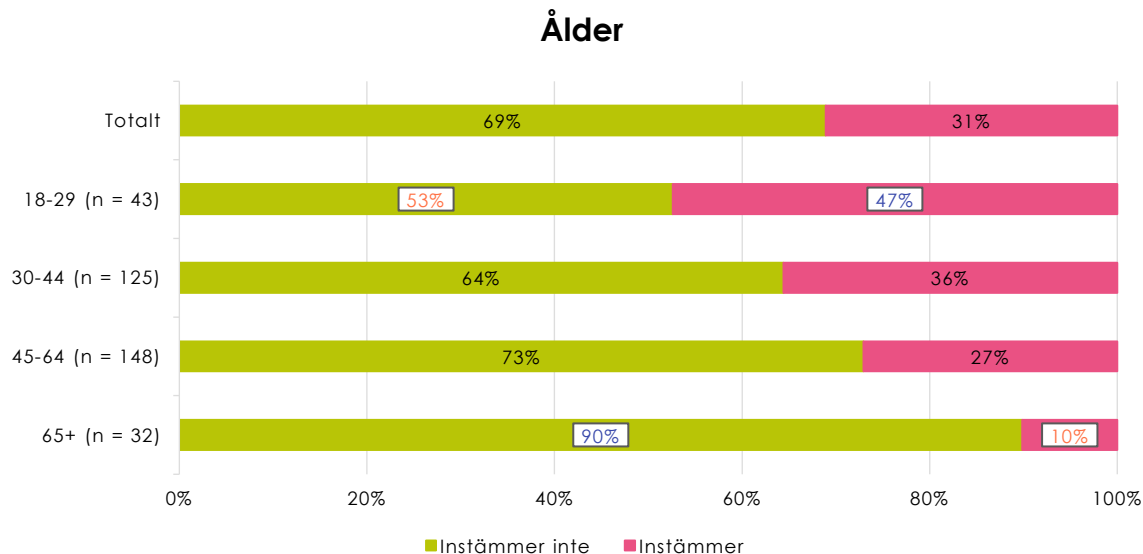

Viktigaste insikterna

- Sju av tio som spelat om pengar och har skulder hos Kronofogden instämmer inte i att spelande om pengar försämrar livskvaliteten.
- Tre av tio instämmer i att spelande om pengar ger försämrad livskvalitet.

Jag upplever att mitt spelande om pengar försämrar min livskvalitet negativt

Jag upplever att mitt spelande om pengar försämrar min livskvalitet negativt

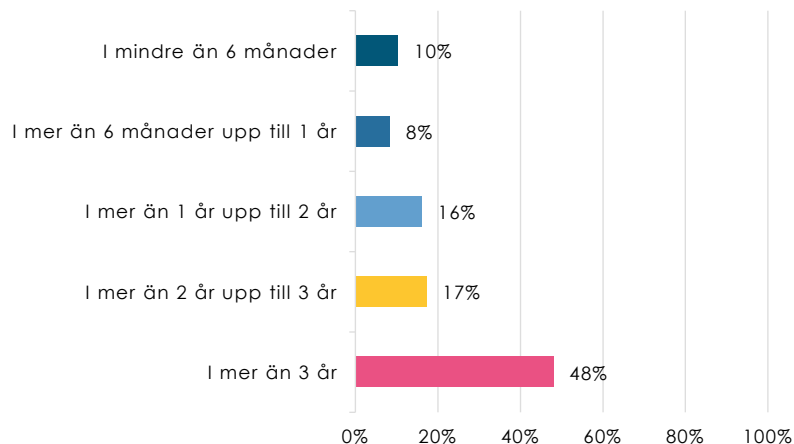
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikterna

- Yngre upplever försämrad livskvalitet i högre grad än äldre. Andelen som instämmer med försämrad livskvalitet sjunker med ålder.
- Det är inga större skillnader mellan andelen män och kvinnor i inställning.

Långvarig upplevelse av försämrad livskvalitet

Hur länge har du känt så? (Spelande försämrar livskvaliteten) (n = 108)

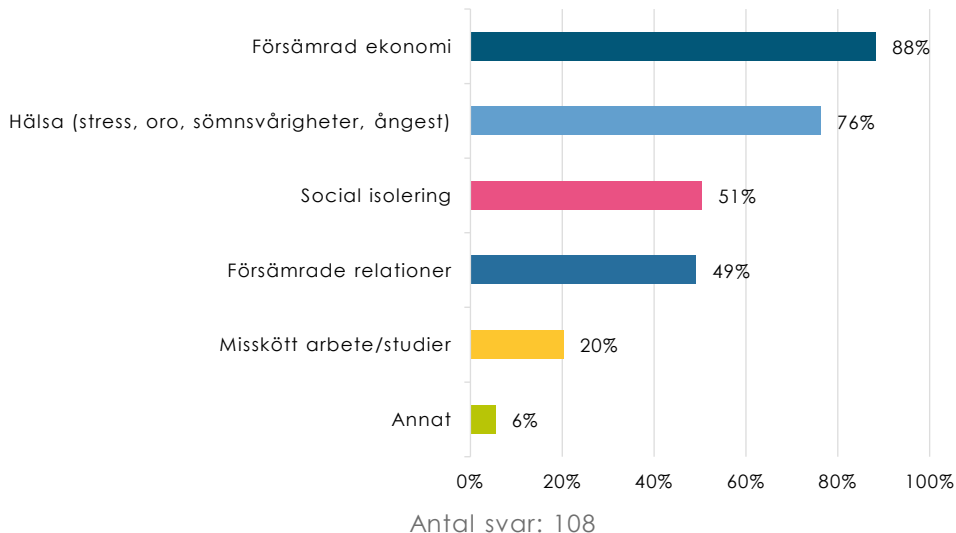
Viktigaste insikten

- Känslan av försämrad livskvalitet är långvarig och så många som varannan har känt så i mer än tre år.

De som svarat att livskvaliteten påverkas negativt av spelande har fått frågan.

Spelandets negativa konsekvenser är främst försämrad inverkan på ekonomi, hälsa och relationer samt social isolering

Vilka är de negativa konsekvenserna till följd av ditt spelande?

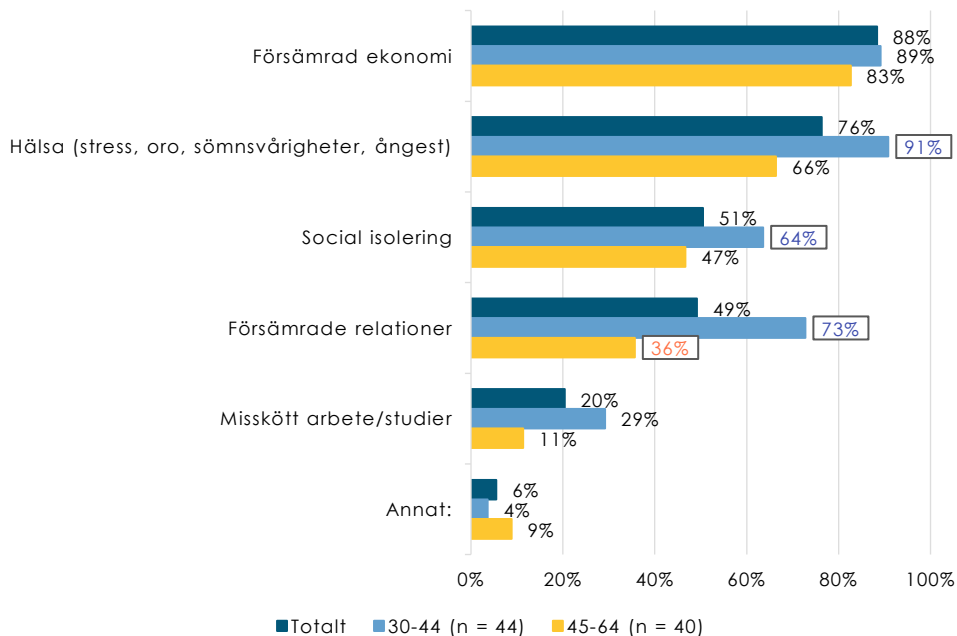

Viktigaste insikterna

- Spelandet påverkar ekonomin och hälsan negativt för många.
- Social isolering och försämrade relationer är ytterligare negativa konsekvenser.

De som svarat att livskvaliteten påverkas negativt av spelande har fått frågan.

Vilka är de negativa konsekvenserna till följd av ditt spelande?

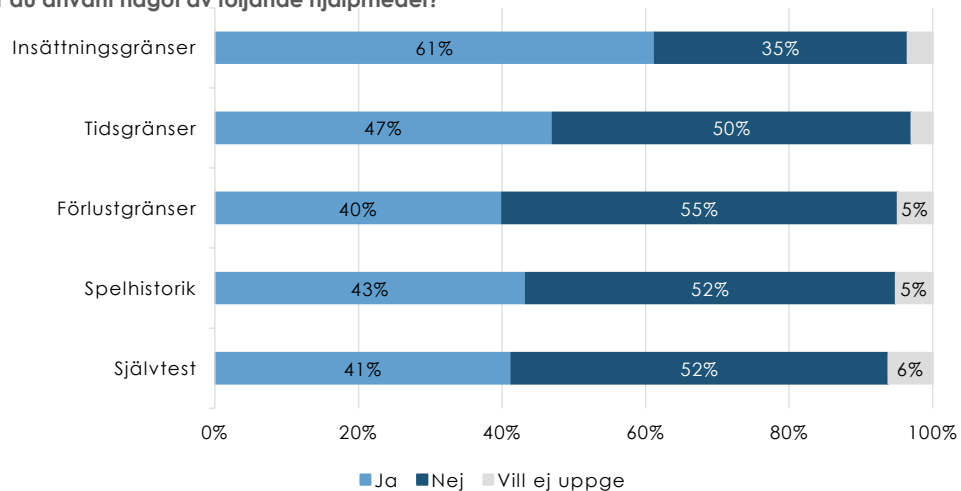
Färgmarkerade siffror indikerar ett resultat som är signifikant högre (blå) eller lägre (röd) än andelen som angett detta svarsalternativ på totalnivå.

Viktigaste insikten

- Åldersgruppen 30–44 år anger försämrade hälsa, social isolering och försämrade relationer i större utsträckning än åldersgruppen 45–64 år.

Sex av tio har använt insättningsgränser

Har du använt något av följande hjälpmedel?

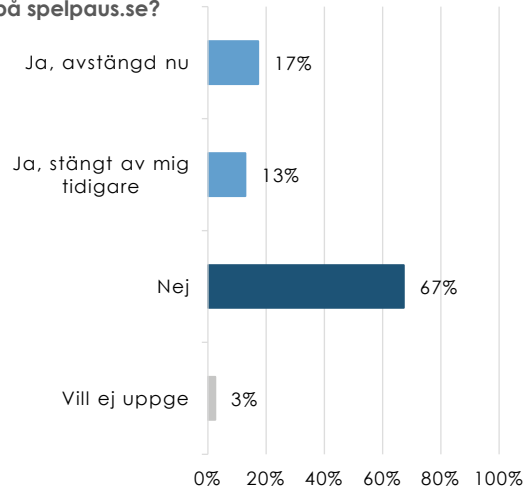

Viktigaste insikterna

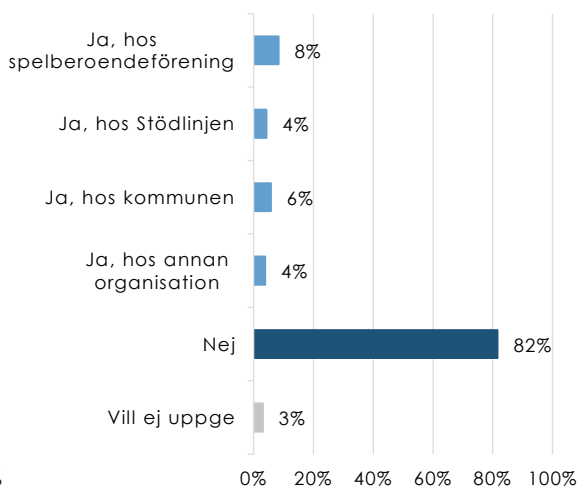
- Insättningsgränser är det hjälpmedel flest använt, följt av tidsgränser och spelhistorik.
- Respondenters erfarenheter av de olika hjälpmedlen presenteras i resultatdelen för intervjustudien.

Tre av tio har stängt av sig på spelpaus.se

Har du någon gång stängt av dig från spel på spelpaus.se?

Sökt hjälp för spelproblem eller spelskulder

Viktigaste insikterna

- Sju av tio som spelat om pengar och har skulder hos Kronofogden har inte stängt av sig från spel på spelpaus.se.
- Tre av tio har stängt av sig på spelpaus.se.
- Det är relativt små skillnader mellan vilka aktörer respondenterna sökt hjälp hos.
- Åtta av tio har inte sökt hjälp för spelproblem eller spelskulder.

Intervjustudie

Om undersökningen - intervjuer

Indikator har på uppdrag av Kronofogden genomfört en intervjustudie med enskilda personer som har skulder hos Kronofogden. Intervjuerna har genomförts under oktober 2020.

Bakgrund och syfte

Intervjustudien är ett komplement till den webbenkät som gått ut till ett urval om 10 000 slumpmässigt utvalda personer med skulder hos Kronofogden. Syftet med intervjustudien är att öka kunskapen om orsaken till skuldsättning generellt men i synnerhet hur sambandet ser ut mellan spelande och skulder.

Djupintervjuernas övergripande frågeställningar:

- Vilka är orsakerna till dina skulder hos Kronofogden?
- Hur påverkar spelandet ditt liv?
- Vad hade kunnat hjälpa – innan, under och efter?

Metod

Strukturerade djupintervjuer genomförda per telefon.

Målgrupp

Sluppmässigt utvalda personer med skulder hos Kronofogden i ålder 18 år och äldre som tackat ja till deltagande via webbenkäten. Totalt har vi genomfört elva intervjuer. Vi har pratat med män och kvinnor, yngre och äldre, yrkesverksamma och sjukskrivna.

Rekrytering

Intervjupersonerna fick tacka ja till deltagande via en av webbenkätens frågor. Därefter kontaktade Indikators projektmedarbetare de anmälda personerna per e-mail för att boka in en tid för intervju. Intresset var stort för deltagande och totalt accepterade 28 respondenter deltagande och elva intervjuer genomfördes.

Om undersökningen - intervjuer

Intervjuguide

Intervjuguiden togs fram av Indikator i samråd med Kronofogden och utgick från frågorna i webbenkäten. Guiden är strukturerad i tre delar, en inledande, en med centrala temafrågor och en avslutande del. Intervjuguiden återfinns som bilaga till rapporten.

Incitament

Som tack för sitt deltagande har respondenterna erbjudits två biobiljetter.

Genomförande

Djupintervjuerna genomfördes per telefon under oktober månad 2020. Intervjuerna leddes av en undersökningsledare hos Indikator utifrån den framtagna intervjuguiden. Intervjuerna dokumenterades av en ytterligare projektmedarbetare i form av strukturerade anteckningar.

Kvalitetssäkring

För att kvalitetssäkra insamlat material har intervjuerna renskrivits i direkt anslutning till intervjun och vid analysarbetet har Indikators projektmedarbetare validerat innehåll och betydelse av insamlat material genom parallell genomläsning med efterföljande diskussion.

Förtydliganden kring resultat och analys

Det vi presenterar i resultatdelen följer strukturen för intervjuguiden och det är frågorna vi ställer i guiden som besvaras. I tillägg till det kan vi också presentera det som respondenter spontant reflekterat över under intervjun.

Vi kan endast uttala oss om de respondenter som deltagit i intervjustudien och vi kan inte dra några slutsatser utöver den målgruppen.

I rapporten presenteras inga ordagranna citat. Istället används referat baserade på vad som nedtecknats under intervjuerna.

Resultat intervjuer

Utvärdering webbenkät

- Enkla frågor lätta att besvara.
- Relevanta frågor och svarsalternativ.
- Bra att Kronofogden tar sig tid och undersöker den här frågan.
- Det är bra att det görs en grundlig och seriös undersökning om individers skulder och hur de uppstått.
- Viktigt att ställa upp och hjälpa andra.

- Kunde inte uttrycka nyanser.
- Frågorna var jobbiga att besvara men jag tänker att det kanske kan hjälpa till så att andra kan få hjälp.
- Kändes "skämmigt" att svara på frågor om sina problem.

Vad respondenterna tyckte om webbenkäten

- Inledningsvis fick intervjupersonerna svara på vad de tyckte om webbenkätens frågor.
- Till vänster listas några av de fördelar respektive nackdelar som togs upp angående webbenkäten.

Orsaker och verkan

Orsak till skulder och spelande

På frågan om orsakerna till skulder och spelande finns det en variation i svaren från de elva personer vi pratat med. Här beskriver vi några av dem för att ge större inblick i den komplexitet som kan ligga bakom skulder och spelande.

För en intervjuperson är spel om pengar orsaken till skulderna, där spelandet fyllde ett tomrum och blev ett tidsfördriv i en längre sjukskrivningsperiod. För en annan var det försäljning av ett bolag som gjorde att hen blev skuldsatt.

För några personer har uppväxtmiljö och det sociala arvet givit upphov till uppfattningen att det går att strunta i att betala räkningar. För en person som växt upp i en miljö med olika spel och casinon var det en självklar livsstil att gå in i som 21-åring, vilket i sin tur orsakade skuldsättning.

För en person är orsaken till skulderna mer komplex, hen har haft problem med skulder

under flera år men det har handlat om mindre skulder som gått att hantera och ha kontroll på. Det var när spelandet kom med in i ekvationen som hen föll dit på riktigt och skulderna hamnade hos Kronofogden.

Några har sett spelandet som en möjlighet att rädda ekonomin efter en skilsmässa eller att göra sig ekonomiskt oberoende från sin partner. Spelandet har setts som en möjlighet till nödvändig inkomst.

Tristess, depression och ensamhet är orsaker till spelande och skuldsättning för andra i urvalet. Med isolering i hemmet som en ofta avgörande aspekt. Isoleringen kan exempelvis bero på föräldraledighet eller separation. Det är inget som intervjupersonerna tagit upp men vi, Indikator, reflekterar över vilka möjliga konsekvenser den pågående pandemin kan ha med en ökad isolering i hemmet.

Kopplat till isoleringen i hemmet är

tidsaspekten, det går fort att spela bort stora summor pengar på exempelvis casinon online.

Ungdom och bristande konsekvenstänk har gjort att några tidigt hamnat i skuldsättning. En person beskriver känslan av att det spelar ingen roll om jag får fler skulder för jag kan ändå inte betala dem jag redan har.

Det är flera i urvalet som har haft skulder under stora delar av sitt liv, där de kan dela upp orsakerna till skuldsättningen i ungdom och spelande. De har lyckats göra sig fria från ungdomsskulderna under ett par år för att sen trilla dit igen på grund av spelande.

Att leva med skulder

”Saken är ju att man anpassar livet till skulderna. Man lär sig att leva med skulderna. Har man inget arbete är det svårt att betala dem och då finns de ju kvar länge. Så det är svårt att bli skuldfri.”

Så påverkar skulderna livet

På frågan hur skulderna påverkar livet är det genomgående att de har en stor påverkan. Dåligt mående, betalningsanmärkningar, skam och social isolering är gemensamt för många av dem vi pratat med. Samtidigt är det flera som uttrycker en vilja och handlingskraft till att lösa problemet – att bli fri igen.

Flera intervjupersoner tar upp ekonomiska aspekter, exempelvis att de inte längre kan ta lån. Det var särskilt påtagligt för en entreprenör där alla möjligheter till företagande uteblev i och med att hen blev skuldsatt. För andra handlar det om att de har blivit av med huset och att de exempelvis inte kan teckna nytt mobilabonnemang.

Att det dras pengar av lönen är en ytterligare påverkan. Det upplevs som både positivt och negativt. En person beskriver det som positivt att Kronofogden drar pengar redan

på lönen, men negativt att så mycket av lönen försvinner.

Isoleringen som spelandet kan bidra till är en negativ påverkan som flera personer tar upp. En person beskriver det som att hen blev socialt isolerad under en period och höll på att tappa kontakten med både barn och andra släktingar.

Påverkan är för några större med ökad ålder. En person uttrycker det som att det fanns en känsla av man inte brydde sig i ungdomen men i vuxen ålder blev det tydligt i och med att man inte kunde ta lån för att köpa saker som bostad, bil etc.

Hur de sociala relationerna påverkas ser olika ut. För vissa har det endast varit en ekonomisk påverkan som inte gått ut över de sociala relationerna som exempelvis barn och syskon. För andra har det resulterat i få

personer att anförtra sig till och för flera har det bidragit till skilsmässa. En majoritet av dem vi pratat med har inte berättat för mer än de allra närmaste att de har skulder. Det finns en skam och rädsla för att andra människor ska ha fördomar om dig som person och få en stämpel som oansvarig. Skammen kan därtill göra att man drar sig för att kontakta exempelvis kommunen eller Kronofogden för att ta tag i skuldproblemet.

Livet har inte bara påverkats negativt utan skuldsättningen hos Kronofogden har också bidragit till handlingskraft att ta sig ur sitt spelberoende och sin skuldsättning. Det finns de som blivit mycket drivna och handlingskraftiga i sin målsättning. Ett exempel från våra intervjuer är att lämna en isolering i hemmet och fokuserat arbeta på karriärutveckling.

Så påverkar spelandet livet

På frågan hur spelandet påverkar livet är det främst känslan av skam och skuld som framträder tillsammans med social isolering i perioder av intensivt spelande. Det är också svårt för en del att prata med närstående om sitt spelberoende vilket leder till att de ensamma ska hantera sin problematik.

En person beskriver det som att de närmast anhöriga vet om spelproblematiken men samtidigt är det inte så att de pratar om det. En annan beskriver att hen burit spelmissbruket själv och att det inte diskuterats så mycket med släktingarna. Släkten vet att personen är skuldsatt men inte att orsaken är spelande.

Det är flera som tycker det är lättare att prata med närstående om sina skulder än om själva spelberoendet som är den verkliga orsaken till skulderna. Som vi, Indikator, tolkar det är

det en annan form av skam kopplat till spelberoendet än själva skuldsättningen. En person hoppas att det blir en större förståelse från omgivningen i och med att spelberoende nu är en diagnos (hasardspelssyndrom).

Den sociala isoleringen i perioder av intensivt spelande tas upp av ett par personer. En isolering som riskerar att öka under den pågående pandemin. En person beskriver det som att hen bodde ensam och visserligen hade ett jobb med sociala kontakter. Men på fritiden isolerades hen i hemmet, vilket ledde till försämrad kontakt med närstående.

En person beskriver det som att spelandets krafter var så otroligt starka att det tog över andra saker som hen hade behövt för att må bättre, som att gå ner i vikt, röra på sig och umgås mer med familjen.

Spelformer och hjälpmedel

Spelformer och spelartyp

- De flesta vi pratat med har slutat spela och kommit ur sitt spelberoende. Men inte alla.
- Casinospel online, vegamaskiner, skraplotter och sportspel online är det som intervjupersonerna spelat/spelar. Vanligast förekommande är casinospel online.
- En intervjuperson uttryckte det som att det finns två typer av spelare. En som söker kickar och en som söker verklighetsflykt för en stund.

Casinospel online

Varför casinospel online?

- "Så fort man går in på nätet och varit på en spelsida kommer massor med reklam både kring spel, casino och lån. Informationen kommer också per mejl och sms."
- **"Det gick fort, jag blev fångad av det. Jag vann också väldigt mycket pengar till en början.** Jag fastnade helt enkelt."
- "I början satte jag in lite småpengar som jag sen vann på. Jag började sätta in mer och mer pengar. När man är ensam hemma och har tråkigt och mår dåligt då känns det bra att vinna."
- "Man kan säga att det var den första stora vinsten som gjorde att jag fastnade. Wow liksom, att vinna 100.000 kr."
- **"Det är ett lätt och tillgängligt sätt att spela och det var viktigt för mig att kunna dölja mitt spelande.** Jag har aldrig varit en sådan som skulle visa att jag spelade, som på enarmad bandit eller trav."

Varför leder casinospel online till skuldsättning?

- "Det som händer är att man sitter och spelar och så tar man dessa SMS-lån eftersom man tror man kommer vinna nästa gång. Man tar de snabba lösningarna för att få pengar för att kunna vinna, för man vill ju till slut få den där stora vinsten som gör en ekonomiskt oberoende. **Det är väldigt manipulativt upplagt.**"
- **"Det är väldigt lätt att få lån.** Trots att jag har skulder hos Kronofogden får jag SMS nästan dagligen om att jag ska ta fler lån."
- "Det var ju ganska lätt att dölja men jag vann ju inget och då var jag tvungen att låna pengar, och låna pengar till lånen och då syns det ju."
- "Det utvecklades till ett beroende eftersom jag fick VIP status på casinon och jag började känna mig viktig, jag blev en del av den flotta världen, så jag fastnade i det. Spelandet i sig är inget nöje utan det handlar om att vinna och bli oberoende."
- "Det är svårt med all reklam. Internetcasinona och deras reklam är överallt och reklamen hänger ofta ihop med kreditbolagens reklam om snabba lån."
- "Idag har vi ett digitalt samhälle där det är väldigt enkelt att få krediter och tekniken bidrar till att det är väldigt lätt att låna pengar. Tillgängligheten och snabbheten att låna pengar."

Sportspel online

”Det är försvinnande få som vinner på sportspel. Det är inte heller vinnarna som spelbolagen försöker locka tillbaka till mer spel utan främst de som har förlorat. Det är inget de gör av medmänsklighet. Det förstod jag till slut.”

INSÄTTNINGSGRÄNSER, TIDSGRÄNSER och FÖRLUSTGRÄNSER

Funktioner som hjälper dig ha kontroll över exempelvis totalsumman av insättningar du gör under en viss period, hur mycket tid (inloggad tid) du vill spela varje dag, vecka och månad eller hur mycket pengar du kan spela för varje dag, vecka och månad.

- + Bryter så kallade "flows" då det satsas mycket pengar inom kort tid för att spelandet går bra.
- Har man inte lust att ha kvar gränserna tar man bort dem.
- Enkelt att logga in på en annan sida och spela där

AVSTÄNGNING

Lokalt hos spelbolag

- + Smidigt eftersom du själv bestämmer hur länge du vill vara avstängd.
- Det går att komma förbi eftersom det finns andra casinon online som du kan spela på istället.
- Kräver mycket dokumentation och är krångligt.

Hjälpmedel spelande

- På frågan om intervjupersonen använt något hjälpmedel som exempelvis tidsgränser, förlustgränser, spelhistorik eller spelpaus.se svarar det allra flesta att de har använt något av dem någon gång. Till vänster på denna och nästa sida listar vi de hjälpmedel intervjupersonerna använt och vad de tycker är positivt respektive negativt med varje hjälpmedel.
- Ett allmänt problem med de olika spelbolagens gränser och hjälpmedel är att det blir en form av dubbelmoral. När en spelare är inne på en spelsida är allt som "sägs" till spelaren att hen ska spela mer! Det i sin tur rimmar illa med spelansvar och "trygga" spelmiljöer där du spelar "lagom" som exempelvis Svenska Spel marknadsför på sin hemsida.

SPELPAUS.SE – Nationell avstängning

Här stänger du av dig från allt spel som kräver registrering hos de spelbolag som har licens att bedriva spel om pengar i Sverige. En avstängning gäller allt spel online, i butik och på bana samt Vegas och Casino Cosmopol. En avstängning går inte att ångra, ändra eller avsluta i förtid.

- + Det går inte att komma förbi avstängningen.
- + Är en livräddare i och med att det verkligen inte går att spela.
- + Spelbolagen söker inte längre upp dig via telefon för att locka tillbaka dig genom att erbjuda någon form av lockbete som en bonus. Flertalet av de stora spelbolagen är anslutna till systemet med spelpaus. De har skärpt sig vad gäller reklam till tidigare kunder.
- + Kräver inte lika mycket dokumentation som spelbolagens egna möjligheter till avstängning.
- Får fortfarande sms från spelbolag

Intervjupersonernas beskrivningar av spelpaus.se

– ”En dag bestämde jag mig för att jag måste agera och då kände jag att jag ville känna mig normal. Då gick jag in på den där sidan ’spelpaus’ och därmed kunde jag neka mig själv på alla casinon som var svenskregistrerade och då kom jag inte in någonstans. Jag vet att det är hävt om ett år, men nu vet jag hur det känns att vara normal. Jag kan ha 500 kronor på mitt konto utan att de försvinner. Förut var jag tvungen att sätta in dem på ett konto och spela upp dem.”

– ”Det är tiden man håller sig ifrån spelandet som är avgörande. När du haft spelpaus i ett år är det stor chans att du fortsätter hålla dig ifrån spelandet även när du inte längre är avstängd. Har du haft spelpaus i två år är det ännu större chans att du fortsätter hålla dig ifrån att spela.”

– ”Även om jag har spärrat mig i tre år märker jag att jag försöker spela ändå med andras koder.”

- Spelberoendes förening
 - ”Föreningen har verkligen kunnat hjälpa mig. Jag kom i kontakt med personer som uppenbarligen är duktiga på det de håller på med och då ger det mycket. Jag tog själv kontakt med föreningen. Jag fick komma på ett samtal och träffa en kontaktperson dagen efter första kontakten. Så jag kom in i verksamheten väldigt fort. Det var folk i föreningen som till slut övertygade mig om att ta kontakt med Kronofogden för skuldsanering.”
 - ”Jag har pratat med en grupp för spelberoende en gång. Jag mådde bättre av att träffa dem.”
- Spelberoendeteamet
 - ”Jag sökte först hjälp hos en spelberoendeförening men det passade inte mig och då fick jag hjälp vidare till spelberoendeteamet. Där har jag fått gå i enskild terapi. Jag har verkligen fått den hjälp jag behövt där.”
- Rehabilitering och mental träning
 - ”Det enda sättet är rehabilitering och mental träning för att förstå och förhålla sig till suget, motiveringen bakom och känna igen signaler.”

Hjälp/stöd spelande

- På frågan om intervjupersonerna fått/tagit hjälp av någon för att komma tillrätta med sitt spelande är det framförallt hos spelberoendes förening och spelberoendeteamet de sökt hjälp. Rehabilitering och mental träning har också varit till hjälp.
- Till vänster på denna sida exemplifierar vi med några av intervjupersonernas erfarenheter från kontakt med de olika instanserna.

Stöd vid skuldsättning

Skuldberget

”En sak är att komma upp på banan att inte försätta sig i mer skulder och därefter att ta itu med skuldberget.”

Kommunens budget och skuldrådgivning

Den kommunala budget- och skuldrådgivningen har skyldighet att hjälpa skuldsatta att få en överblick över sin ekonomi och ge praktiska råd om hur konsumenter ska hantera och prioritera sina skulder. Det är kostnadsfritt för kommuninvånare (www.konsumentverket.se).

- "Jag har pratat med kommunen där jag bor och bett om hjälp. Jag slutade med spelandet men jag vill lösa min situation. Alla lån jag tagit skulle ju betalas tillbaka på en gång och de från kommunen sa att jag skulle låta det hamna hos Kronofogden för då kunde jag få hjälp där. Jag har också fått hjälp från Kronofogden. De har utmätning på min lön så jag försöker arbeta för att betala av lite i alla fall. Jag hoppas att jag kommer kunna ansöka om skuldsanering."
- "Jag har varit hos kommunen och fått goda råd, sedan kan de inte göra så mycket åt min situation. Jag tycker de varit duktiga på det de gör."
- "Kommunen behöver bli bättre och tydligare kring hur man som skuldsatt kan få hjälp och vilken hjälp det finns att få. Att man kan få hjälp med att förhandla kring räntor och avbetalningsplaner. Den hjälpen är väldigt motiverande och bidrar till att ge ny energi!"

Stöd vid skuldsättning

- På frågan om intervjupersonerna fått/tagit hjälp av någon för att komma tillrätta med sina skulder är det framförallt hos kommunen och Kronofogdemyndigheten de sökt hjälp.
- Till vänster på denna sida exemplifierar vi med några av intervjupersonernas erfarenheter från kontakt med kommunen.

Kronofogden

”Det finns en rädsla att ta kontakt med Kronofogden, man vågar inte riktigt. Det är helt fel, kontaktar man dem tidigt så kan det förhindra att det går allt för långt. Jag har pratat med andra i en liknande situation och de säger samma sak. De är inte ute efter att hugga tag i en, utan tvärtom, så man borde kontakta dem så fort som möjligt.”

Kronofogden

Om du har en skuld du inte kan betala kan du söka information hos Kronofogden om: Betalningsföreläggande, Uppskov med betalning och avbetalning, Löneutmätning, Skuldsanering, Se ditt skuldsaldo och Betalningsanmärkning.

- ”Jag träffade Kronofogdens personal en gång i min ungdom men efter det har de inte varit särskilt alerta till att vilja träffa mig. Det har varit skönt att inte behöva träffa dem.”
- ”Kontakten med Kronofogden har varit bra. Det har ju inte varit en trevlig situation men handläggarna jag varit i kontakt med har varit väldigt trevliga med tips och råd bland annat om skuldrådgivningen som kommunen hade.”
- ”Jag har varit i kontakt med skuldrådgivare för att ansöka om skuldsanering. Man måste samla ihop alla papper och man får ångest när man ser dem.”
- ”Jag ska ansöka om skuldsanering men har inte haft kraft att göra det just nu. Det krävs att jag har ett rent spelkonto sedan ett år så jag kan visa att jag inte kommer börja spela igen.”
- ”Jag förbereder en ansökan om skuldsanering och det har funnits bra information om det på nätet.”
- ”Jag har sökt hjälp hos Kronofogden men de sa att jag fick skylla mig själv. Men det var kanske exakt vad jag behövde höra. Nu är jag snart skuldfri!”
- ”Jag har fått skuldsanering och då vet man att det är en begränsad tid som man kommer ha skulderna kvar.”

Stöd vid skuldsättning

- Till vänster exemplifierar vi med några av intervjupersonernas erfarenheter från kontakt med Kronofogden.

Individens ansvar

- ”Det är svårt att skylla på någon annan hela tiden. Jag har kommit till insikt med att jag har mig själv att skylla.”

Individens ansvar

På frågan vad individen själv har gjort för att komma tillrätta med sina skulder och sitt spelande är det en majoritet av dem vi pratat med som säger att ansvaret ligger hos dem själva.

En intervjuperson förklarar det med att när du har ett beroende ligger ansvaret på dig själv och du måste själv vilja ändra ditt beteende. Personligen ville personen inte sluta spela då det var det enda roliga hen hade att sysselsätta sig med för tillfället. Vändningen kom när en närstående fick personen att inse hur lurad hen var av casinon.

En annan person liknar spelberoendet med att sluta röka och så länge andra säger åt dig att sluta röka kommer det inte hända. Det är först när din inre röst har bestämt sig för att sluta röka som du slutar.

Självklart är det så att det är olika från person

till person hur man väljer att tackla ett problem. En handlingskraftig intervjuperson hänvisar till att det passar hen som person bra att ta eget initiativ till att komma på fötter igen. Men att det inte ser likadant ut för alla personligheter.

En annan person menar på att möjligheten att hantera det på egen hand kan hänga ihop med hur länge du haft ditt spelberoende. För personen i fråga spelade hen under en kort tid och upplevde det då också enklare att sluta.

Det individuella ansvaret kommer vi inte undan, men samtidigt finns det möjlighet till regleringar för idag har vi ett digitalt samhälle där det är väldigt enkelt att få krediter och tekniken bidrar till att det är väldigt lätt att låna pengar. Tillgängligheten och snabbheten att låna pengar är inte positiv för den spelberoende.

Förebyggande åtgärder

Skydda individen som utgångspunkt

- ”Om systemet hade haft Systembolagets utgångspunkt att skydda individen så hade risken inte varit lika stor att man hamnar där man hamnar.”

Förebyggande åtgärder

Fråga: Vilka förebyggande åtgärder hade du önskat fanns på plats för den som riskerar att få ett spelberoende?

Information

- Det behövs mer kunskap och det borde vara en del av exempelvis lärarprogrammet i samma utsträckning som andra former av missbruk. Spelandet har inte fått den plats det förtjänar, i den sociala diskursen.
- Spel om pengar ses inte som "farligt" bland unga, så mer informationsinsatser skulle behövas till den målgruppen.

Reklam

- Det finns idag för mycket reklam som uppmuntrar till spel.
- Radioreklamen för spelande triggat den spelberoende och den borde därför begränsas mer.

Teknik

- Det är för lätt för spelbolagen att uppmuntra till spel med dagens teknik. Det borde finnas tekniska lösningar som gör det enklare för spelaren att själv stoppa spelandet.

Spelande

- Till vänster listar vi de förslag till förebyggande åtgärder som intervjupersonerna reflekterade över i våra samtal.

Förebyggande åtgärder

Fråga: Vilka förebyggande åtgärder hade du önskat fanns på plats för den som riskerar att hamna i skulder?

Information

- Skolan bör ta ett större ansvar för att lära ut privatekonomi. De får gärna visa eleverna exempel på vad som kan hända den som hamnar i skuldsättning hos Kronofogden. Ämnet behöver lyftas så att samtliga elever oberoende av uppväxtmiljö vet att man måste betala räkningarna och hur skulder tillslut hamnar hos Kronofogden.
- Om skolan inkluderar ämnet i undervisningen kan det i sin tur leda till att kompisarna pratar med varandra om det och det blir mindre tabubelagt.

Företag

- Företag som erbjuder SMS-lån och lockar till sig kunder som har svårt att låta bli borde begränsas i sin möjlighet att kontakta särskilt utsatta individer.

Faktura

- Det ska inte gå att få en faktura (som man sen kan slänga) när man är skuldsatt.

Reklam

- Reklam för SMS-lån borde begränsas

Proaktivt arbete

- Kronofogden är reaktiv i den aspekten att myndigheten kommer in först när saker och ting har hänt. Kanske kan myndigheten arbeta mer förebyggande med mer information till invånarna.

Teknik

- Idag har vi ett digitalt samhälle där det är enkelt att få krediter och tekniken bidrar till att det är väldigt lätt att låna pengar snabbt. Hade man fått göra som tidigare och gå till banken och förklara sig, eller om systemet hade haft Systembolagets utgångspunkt att skydda individen hade risken inte varit lika stor att hamna i skuldsättning.

Skulder

- Till vänster listar vi de förslag till förebyggande åtgärder som intervjupersonerna reflekterade över i våra samtal.

UNDERSÖKNING OM SKULDER

Hej och välkommen,

Det finns många olika orsaker till att människor får skulder hos Kronofogden. För att öka kunskapen och motverka onödig skuldsättning behöver vi din hjälp.

Vill du veta mer om undersökningen på Kronofogdens hemsida och få svar på de vanligaste frågorna, klicka [här](#)

Så svarar du på enkäten

Enkäten tar endast 6 minuter att besvara. Om du vill ta en paus kan du stänga ner enkäten och återkomma vid ett senare tillfälle. När enkäten öppnas nästa gång är du kvar på samma ställe där du avslutade. Det går bra att backa i enkäten om du vill ändra något tidigare svar.

Dina uppgifter skyddas

Det är frivilligt att delta, och undersökningen administreras av det oberoende undersökningsföretaget Indikator. Inga svar kommer att kunna kopplas till dig som person. Dina uppgifter skyddas och behandlas i enlighet med tillämplig dataskyddslagstiftning och branschetiska riktlinjer.

Frågor eller vill inte delta

Om du har frågor om undersökningen eller inte vill delta kontakta Indikator

Telefon: 031- 730 31 20, vardagar 09:00-12:00.

E-mail: info@indikator.org

Tryck på pilen till höger för att starta enkäten

OM DINA SKULDER

Beskriv orsaken till att du har skulder hos Kronofogden. Markera de alternativ som bäst beskriver orsaken till att du fick ekonomiska problem.

Du kan välja flera alternativ.

- ☐ Min inkomst har minskat eller varit låg
- ☐ Min familjesituation eller annan person har orsakat mina skulder
- ☐ Jag har fått skulder på grund av ohälsa eller beroendeproblem
- ☐ Jag har fått skulder från företagande
- ☐ Jag har fått skulder på grund av att mina kostnader har ökat eller varit höga
- ☐ Jag har fått skulder på grund av okunskap och/eller misstag
- ☐ Jag har fått skulder på grund av mitt boende
- ☐ Jag har fått skulder på grund av att jag har begått brott

Du svarade: Min inkomst har minskat eller varit låg

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken

- ☐ Jag har varit sjukskriven i längre perioder
- ☐ Jag har varit arbetslös i längre perioder
- ☐ Jag har inte fått arbeta heltid på min arbetsplats
- ☐ Jag har valt att arbeta mindre än heltid
- ☐ Jag började studera, gick i pension eller var föräldraledig och fick inte pengarna att räcka
- ☐ Min partners inkomst har försämrats

Du svarade: Min familjesituation eller en annan person har orsakat mina skulder.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken

- ☐ Jag har ensam försörjt min familj
- ☐ Jag har genomgått en separation
- ☐ Jag har drabbats av dödsfall i min närhet
- ☐ Jag har fått skulder orsakade av en annan person
- ☐ Jag har gett pengar eller tillgångar till någon annan
- ☐ Jag har lånat ut pengar till någon annan

Du svarade: Jag har fått skulder på grund av ohälsa eller beroendeproblem.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken

- ☐ Jag har eller har haft ett missbruk
- ☐ Jag har eller har haft ett spelberoende
- ☐ Jag har eller har haft en sjukdom som har påverkat mitt omdöme
- ☐ Jag kan på grund av min ohälsa inte redogöra för hur mina skulder har uppkommit

Du svarade: Jag har fått skulder från företagande.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken

- ☐ Jag eller närstående har haft ett företag
- ☐ Jag har gjort dåliga investeringar

Du svarade: Jag har fått skulder på grund av att mina kostnader har ökat eller varit höga.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken

- ☐ Jag har konsumerat mer än mina inkomster tillåtit
- ☐ Jag har drabbats av oförutsedda kostnader

Du svarade: Jag har fått skulder på grund av mitt boende.

Markera det alternativ som bäst beskriver orsaken

- ☐ Jag har inte haft något fast boende och har tvingats flytta flera gånger
- ☐ Jag har sålt en bostad med förlust

LÅN

Har du någon gång...

	Ja	Nej	Vet ej
...tagit lån för att klara de löpande utgifterna? Från vänner och familj, snabblån, blancolån, belånat din bostad, kreditkort, annat.	☐	☐	☐
...beviljats ett lån/kredit utan en noggrann kreditprövning? Dvs. utan att långivaren tog in uppgifter om din inkomst och totala skulder.	☐	☐	☐
...valt en långivare på grund av att den har en mindre noggrann kreditprövning?	☐	☐	☐

Har du spelat om pengar de senaste 12 månaderna?

- ☐ Ja, 1-5 gånger
- ☐ Ja, 6-12 gånger
- ☐ Ja, fler än 12 gånger
- ☐ Nej
- ☐ Vill ej uppge

Har du spelat om pengar den senaste månaden?

- ☐ Ja, 1-5 gånger
- ☐ Ja, 6-12 gånger
- ☐ Ja, fler än 12 gånger
- ☐ Nej
- ☐ Vill ej uppge

DITT FÖRHÅLLNINGSSÄTT

Hur väl stämmer följande påstående in på dig?

	Instämmer inte alls	Instämmer helt
Jag oroar mig för min privatekonomi	☐	☐
Jag skäms över att prata om min privatekonomi med andra	☐	☐
Jag upplever att mina skulder påverkar min livskvalitet negativt	☐	☐

Vilka är de negativa konsekvenserna till följd av dina skulder?

Du kan välja flera alternativ,

- ☐ Försämrad ekonomi
- ☐ Försämrade relationer
- ☐ Hälsa, (stress, oro, sömnsvårigheter, ångest)
- ☐ Oro för att bli lurad
- ☐ Misskött arbete/studier
- ☐ Social isolering
- ☐ Annat
- ☐ Vet ej

DITT SPELANDE

Varför spelar du om pengar?

Du kan välja flera alternativ.

- ☐ Spänning
- ☐ Underhållning/förströelse
- ☐ Vinna pengar
- ☐ Fly undan tristess i vardagen
- ☐ Hantera oro/stress/ångest
- ☐ Jag försöker försörja mig helt eller delvis på spel
- ☐ Vinna för att betala skulder
- ☐ Annat:
- ☐ Vet ej

Vilken typ av spel brukar du spela?

Du kan välja flera alternativ.

- ☐ Sportspel online
- ☐ Sporspel ombud
- ☐ Hästspel online
- ☐ Hästspel ombud
- ☐ Casinospel online
- ☐ Casinospel på restaurang
- ☐ Casino Cosmopol
- ☐ Vegasmaskiner
- ☐ Poker online
- ☐ Poker
- ☐ Bingo
- ☐ Lotter/nummerspel
- ☐ Annat (aktier m.m.)
- ☐ Vet ej

Om du gör en uppskattning, vilken typ av spel har du förlorat mest pengar på?

Du kan välja flera alternativ.

- ☐ Sportspel online
- ☐ Sporspel ombud
- ☐ Hästspel online
- ☐ Hästspel ombud
- ☐ Casinospel online
- ☐ Casinospel på restaurang
- ☐ Casino Cosmopol
- ☐ Vegasmaskiner
- ☐ Poker online
- ☐ Poker
- ☐ Bingo
- ☐ Lotter/nummerspel
- ☐ Annat (aktier m.m.)
- ☐ Vet ej

Upplever du att något av följande ökar ditt spelande?

	Ja	Nej	Vet ej
Årstid	☐	☐	☐
Arbetslöshet	☐	☐	☐
Sjukdom	☐	☐	☐
Psykisk ohälsa	☐	☐	☐
Familjeproblem	☐	☐	☐
Ekonomiska skulder	☐	☐	☐

Har du under de senaste 12 månaderna...

	Ja, många gångar	Ja, några gångar	Ja, men endast vid ett fåtal tillfällen	Nej	Vill ej uppges
...spelat för mer än du haft råd att förlora?	☐	☐	☐	☐	☐
...spelat för att vinna tillbaka det du förlorat?	☐	☐	☐	☐	☐

FINANSIERING

Hur finansierar du ditt spelande?

Du kan välja flera alternativ.

- ☐ Lånat från vänner och familj
- ☐ Snabblån
- ☐ Blancoån
- ☐ Belånat huset
- ☐ Kreditkort
- ☐ Sparade pengar/buffert
- ☐ Annat:
- ☐ Vill ej uppges

Har ditt spelande orsakat några ekonomiska problem för dig under de senaste 12 månaderna?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vill ej uppges

Har du skulder hos Kronofogden på grund av ditt spelande?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vill ej uppge

Hur lång tid tog det innan du fick skulder hos Kronofogden på grund av ditt spelande?

- ☐ Mer än 3 år
- ☐ Mer än 1 år
- ☐ Mindre än 1 år
- ☐ Vill ej uppge

KONSEKVENSER

Hur väl stämmer följande påståenden in på dig?

	Instämmer inte alls	Instämmer helt
Jag upplever att mitt spelande om pengar försämrar min livskvalitet negativt	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	

Hur länge har du känt så?

- ☐ I mindre än 6 månader
- ☐ I mer än 6 månader upp till 1 år
- ☐ I mer än 1 år upp till 2 år
- ☐ I mer än 2 år upp till 3 år
- ☐ I mer än 3 år

Vilka är de negativa konsekvenserna till följd av ditt spelande?

- ☐ Försämrade ekonomi
- ☐ Försämrade relationer
- ☐ Hälsa (stress, oro, sömnsvårigheter, ångest)
- ☐ Misskött arbete/studier
- ☐ Social isolering
- ☐ Annat:

Spelbolag har olika hjälpmedel för att kunden ska kunna hålla koll på sitt spelande. Har du använt något av följande hjälpmedel?

	Ja	Nej	Vill ej uppge
Insättningsgränser	☐	☐	☐
Tidsgränser	☐	☐	☐
Förlustgränser	☐	☐	☐
Spelhistorik	☐	☐	☐
Självtest	☐	☐	☐

På Spelpaus.se kan man stänga av sig från allt spel som kräver registrering. Har du någon gång stängt av dig från spel på spelpaus.se?

- ☐ Ja, avstängd nu
- ☐ Ja, stängt av mig tidigare
- ☐ Nej
- ☐ Vill ej uppge

Har du någon gång sökt hjälp för spelproblem eller spelskulder?

- ☐ Ja, hos spelberoendeförening
- ☐ Ja, hos Stödlinjen
- ☐ Ja, hos kommunen
- ☐ Ja, hos annan organisation eller liknande
- ☐ Nej
- ☐ Vill ej uppge

BAKGRUNDSFRÅGOR

Till sist, några frågor om dig

Hur många vuxna personer (18 år eller äldre) inklusive dig själv ingår i ditt hushåll?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ Fler än 3
- ☐ Vill ej uppge

Har du några hemmavarande barn under 18 år i ditt hushåll?

- ☐ Nej
- ☐ Ja, ett
- ☐ Ja, två
- ☐ Ja, tre
- ☐ Ja, fler än tre
- ☐ Vill ej uppge

Vilken är din högsta genomförda utbildningsnivå?

- ☐ Ingen avslutad utbildning
- ☐ Grundskola eller motsvarande (folk-/realskola, komvux-grund)
- ☐ Gymnasium eller motsvarande (KY, folkhögskola)
- ☐ Universitet/högskola
- ☐ Vill ej uppge

Vilken är din huvudsakliga sysselsättning just nu?

- ☐ Förvärsarbetande/Anställd
- ☐ Egen företagare
- ☐ Studerande
- ☐ Pensionär (ålders-, avtals-, sjuk- och förtidspensionär)
- ☐ Tjänstledig eller föräldraledig
- ☐ Arbetssökande eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd
- ☐ Hemarbetande, sköter hushållet
- ☐ Annat
- ☐ Vill ej uppge

Vilken är den ungefärliga sammanlagda årsinkomsten i kronor för samtliga personer i ditt hushåll före skatt (pension, studiemedel etc. räknas in)?

Välj det alternativ i listan som passar bäst

Kronofogden vill gärna prata mer med dig om dina erfarenheter! Svara ja här om du vill delta i en intervju per telefon. Intervjun tar 30 min och du får ersättning i form av två biobiljetter.

- ☐ Ja, tack
Ange e-mail på nästa sida
- ☐ Nej, tack

Ange din e-mailadress

Är det något du vill tillägga?

Det var enkätens sista fråga.

Klicka på "Skicka in" för att dina svar ska skickas in! När svaren har skickas in kan du inte längre gå tillbaka i enkäten och ändra dina svar.

Intervjuguide

Kronofogden – skulder och spelande

Inledning: Intervjuare

Tack för att vi får möjlighet att prata med dig idag, intervjustudien gör vi på uppdrag av Kronofogden, som ett komplement till den webbenkät som du besvarade för ett par veckor sedan. Syftet med intervjustudien är att öka kunskapen om orsaken till skuldsättning generellt men i synnerhet hur sambandet ser ut mellan spelande och skulder. Det är ett ännu outforskat ämne och därför är Kronofogden och vi extra tacksamma att just du tar dig tid att prata med oss idag.

Resultaten från intervjustudien kommer resultera i en resultatrapport bestående av två delar. En del som presenterar resultatet från webbenkäten och en del som presenterar resultatet från den här kompletterande intervjustudien. Resultatet kommer användas externt och internt på Kronofogden för att öka kunskapen hos deras medarbetare och samarbetsorgan.

Indikator är specialiserat på att genomföra kvantitativa och kvalitativa undersökningar, främst inom offentlig verksamhet. Vi har genomfört olika former av undersökningar både på lokal och nationell nivå sedan 2005. Vi gillar data som gör skillnad och arbetar gärna med uppdrag som är av betydelse för samhället.

Din medverkan är frivillig och dina svar kommer inte kunna härledas till dig i rapporten. Dina uppgifter skyddas och behandlas i enlighet med tillämplig dataskyddslagstiftning och branschetiska riktlinjer.

Intervjun är uppdelad i tre teman med ett antal frågor per tema. Vi börjar med orsaken till dina skulder, för att därefter gå in på skulder kopplat till spelande om pengar. För att avsluta med hur du ser på den eventuella hjälp du får/har fått kopplat till dina skulder och ditt spelande. Tillsammans med vad du själv gjort för att komma tillrätta med dina skulder. Vi ser på vårt arbete som en forskande kartläggning. Det är du som sitter på informationen och det går bra att prata fritt om det är annat som är viktigt att vi informeras om. Vi beräknar att intervjun tar cirka 30 minuter.

Uppvärmningsfrågor

- Vad tyckte du om webbenkätens frågor?
- Har du några frågor till mig innan vi påbörjar intervjun?

Centrala temafrågor

1. Om skulderna

1.1 Hur länge har du haft skulder hos Kronofogden?

- 1.2 Vill du berätta om orsaken till dina skulder? (du har redan svarat på det i webbenkäten och här skulle vi vilja att du beskriver orsaken med dina egna ord – Berätta - vad hände?).
- Är orsaken exempelvis låg inkomst, din familjesituation, ökade kostnader, okunskap?
 - Har du skulder på grund av spelande?
 - Har du tagit lån (typ av lån) för att klara de löpande utgifterna? Har det varit svårt att få dessa lån?

1.3 Hur påverkar dina skulder ditt liv?

- Oro? Försämrade ekonomi? Hälsan? Isolering?
- Påverkar skulderna din närmaste omgivning?

2. Om spelande

2.1 Har du spelat om pengar de senaste 12 månaderna?

- Hur många gånger har du spelat under den perioden?

2.2 Har du spelat om pengar den senaste månaden?

- Hur många gånger har du spelat under den perioden?

2.3 Vilken typ av spel brukar du spela när du spelar om pengar?

- Sportspel, poker, casino online, Bingo m.fl.
- Varför väljer du dessa former av spel?
- Har du spelat samma typ av spel under en längre tid? Eller spelar du olika?

2.4 Kommer du ihåg första gången du spelade om pengar?

- Vad hände?
- Hur kände du?
- Varför spelade du?

2.5 Berätta om varför du började spela om pengar?

- Vilka var/är drivkrafterna? Nyfikenhet, spänning, behov av pengar, tidsfördriv?
- Är det av samma orsaker som du fortfarande spelar om pengar?

2.6 Hur påverkar ditt spelande ditt liv?

- Negativt/positivt/Inte alls. Hur menar du, på vilket sätt?
- Hur länge har du känt så?

2.7 Spelbolag har olika hjälpmedel för att kunden ska hålla koll på sitt spelande, har du använt något hjälpmedel (exempelvis tidsgränser, förlustgränser, spelhistorik, stängt av dig från spel på spelpaus.se)

- Varför har du valt att ta hjälp? Kände du att du spelade för mycket?
- Varför har du valt dessa hjälpmedel?
- Vad tycker du om de olika hjälpmedlen du använt? Har de hjälpt dig? Hur har de hjälpt dig? Vill du ge exempel?
- Visste du att hjälpmedlen fanns?
- Skulle du kunna tänka dig att ta hjälp?

3. Stöd och hjälp

3.1 Har du fått/tagit hjälp av någon för att komma tillrätta med dina skulder?

- Anhöriga, kommunen?
- Vad har du själv gjort för att komma tillrätta med dina skulder?

3.2 Varför sökte du hjälp? / Varför har du inte sökt hjälp?

3.3 Vilka förebyggande åtgärder hade du önskat fanns på plats för den som riskerar att få skulder? (och specifikt skulder kopplat till spelande)

- Hur skulle du vilja att myndigheter jobbar med att förebygga och hjälpa dem med skulder? (och specifikt skulder kopplat till spelande). På vilket sätt kan en myndighet hjälpa?
- Brister det i information från samhället kring hur man ska sköta sin ekonomi?
- Vilket råd skulle du ge till någon i samma situation som du?

Avslutande frågor

5.1 Är det något du vill tillägga som vi inte pratat om ännu?

5.2 Har du några frågor till oss?

- Vid förfrågan från respondenten skickar Indikator en sammanställning på det som sagts i intervjun för genomläsning.
- Innan avslut informerar Indikator om ersättningen och hur respondenten får den levererad.